

HUMANISTINEN
AMMATTIKORKEAKOULU

OPINNÄYTETYÖ

X on toimintaa tytöille! -
toiminnallista tyttötyötä Oulussa

Laura Ollila

Kansalaistoiminta ja nuorisotyö (210 op)

04 / 2014

HUMANISTINEN AMMATTIKORKEAKOULU

Koulutusohjelman nimi

TIIVISTELMÄ

Työn tekijä Laura Ollila	Sivumäärä 49 ja 0 liitesivua
Työn nimi X on toimintaa tytöille! – toiminnallista tyttötyötä Oulussa	
Ohjaava(t) opettaja(t) Jaana Karjalainen, Pirkko Salo	
Työn tilaaja ja/tai työelämäohjaaja Oulun kaupunki. Nuorisopalvelut. Teemu Vähä	
Tiivistelmä <p>X on toimintaa tytöille! – toimintamalli on kehitetty Oulussa Merikosken koululla tuomaan hiljaisille, ujoille ja kotiin vetäytyville yläkouluikäisille tytöille aktiiviteettia koulun ulkopuolelle. Ryhmän kautta tytöt tutustuvat lähialueensa ikäisilleen sopiviin ja kiinnostaviin ajanvietto- ja harrastusmahdollisuuksiin, saavat uusia kavereita ja rohkeutta lähteä tekemään ja kokemaan kodin ulkopuolelle.</p> <p>Olen toiminut kolme toimintakautta ryhmän yhtenä ohjaajana. Opinnäytetyön tarkoitus on esitellä toimintamalli, mitä olemme kahtena ensimmäisenä kautena (vuonna 2013) tehneet, toisen kauden (syksy 2013) arviointi ja tulevaisuuden kehitysideoita.</p> <p>Oulun kaupungin nuorisopalveluilla nuorisotyö keskittyy iltapäivätoimintaan ja avoimeen nuorisotalotyöhön. Iltapäivätoiminnassa ja nuorisotaloilla järjestetään paljon erilaista kerho- ja ryhmätoimintaa, mutta yleensä ne ovat sidottuina tiettyyn paikkaan. Sukupuolisensitiivistä (tyttö)ryhmätoimintaa järjestetään nuorisotaloilla vähän, ja muualla järjestettävä (tyttö)toiminta on painottunut itsetutkiskeluun ja henkisyteen tai yksilötyöhön (Tytöjen Talo, Voimaneito-ryhmät). X on toimintaa tytöille! -ryhmän teema päinvastoin on toiminnallisuus.</p> <p>Tarve X on toimintaa tytöille! -ryhmälle on lähtenyt liikkeelle koulumaailmasta. Nyt vastuuta toimintamallin järjestämisestä ollaan siirtämässä koululta enemmän nuorisopalveluille. Opinnäytetyössäni arvioimat kehitysideat eivät pelkästään liity itse toimintaan, sen sisältöihin tai arviointeihin, vaan myös ajatuksia toimintamallin jalkautumisesta osaksi nuorisopalveluitten perus toimintaa.</p> <p>Opinnäytetyön tilaajataho on Oulun kaupungin nuorisopalvelut.</p>	
Asiasanat nuoret, vapaa-aika, nuorisotyö, sukupuolisensitiivisyys, tyttötyö, tyttötutkimus, ryhmätoiminta	

HUMAK UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Name of the Degree Programme

ABSTRACT

Author Laura Ollila	Number of Pages 49
Title X is action for girls! - functional girl work in Oulu	
Supervisor(s) Jaana Karjalainen, Pirkko Salo	
Subscriber and/or Mentor City of Oulu. Youth Services. Teemu Vähä.	
Abstract <p>X is action for girls! -pattern has developed in Merikoski secondary school in Oulu for quiet, shy and home-retiring 13-15 years old girls to bring them some out-school activity. Via girl group girls get to know entertainment and interests of their neighbor area, get new friends and courage to do and experience out their home.</p> <p>I have worked three action seasons as one of instruction of the girl group. My thesis's purpose is exhibit the pattern, what we have done in two first season (2013), assessment of second season (autumn 2013) and developing ideas of future.</p> <p>Youth work focused on children after day care and open youth house work in Youth Services in Oulu. There are organized many different club and group action in after day care and youth houses, but usually the action is combined to certain place. Gender sensitive (girl) group action is low-organized in youth houses, but elsewhere the gender sensitive work has emphasizes to self observation and intellectuality or individual work (Girl's House, Intensity Maiden -groups). The theme of X is action for girls! -group is functionality.</p> <p>Need for the group has come from school world. Responsibility of organizing the pattern has thought to advance from school to Youth Services. The developing ideas in this thesis don't affiliate to only action itself, its contents or assessments but also thoughts that the pattern will dismount to part of general youth work of Youth Services of Oulu.</p>	
Keywords youth, free time, youth work, gender sensitivity, girl work, girl research, group action	

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

1 JOHDANTO.....	5
2 NUORTEN VAPAA-AIKA	6
2.1 Ystävät	6
2.2 Internet	7
2.3 Tavoitteellinen harrastaminen vs. ”hengailu”	8
3 NUORISOTYÖ	9
3.1 Nuorisolaki.....	10
3.2 Nuorisotilat ja niissä tehtävä nuorisotyö	10
3.2.1 Mediakulttuuri ja verkkonuorisotyö	11
3.2.2 Nuorten osallisuus	11
3.3 Sosiaalinen vahvistaminen	12
4 SUKUPUOLISENSITIIVINEN TYÖOTE JA TYTTÖTYÖ	13
4.1 Sukupuolisensitiivinen nuorisotyö.....	13
4.2 Tyttötyö.....	14
4.3 Tyttötkutkimus	16
5 RYHMÄTOIMINTA.....	18
5.1 Yleistä ryhmätoiminnasta	18
5.2 Ryhmän kehitysvaiheet	20
5.3 Dynamiikka ja ristiriidat.....	21
6 X ON TOIMINTAA TYTÖILLE! -HANKKEEN ESITTELY	22
7 TOIMINTAKAUDET	24
7.1 Kevät 2013 (pilotti)	24
7.2 Syksy 2013.....	29
8 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTTAMINEN.....	31
8.1 Tavoite, tarkoitus ja tutkimuskysymykset.....	31
8.2 Lähestymistapa ja aineistonkeruu	32
8.3 Analyysi, eettisyys ja luotettavuus	35
9 TULOKSET JA YHTEENVETO	42
10 LOPUKSI.....	46
LÄHTEET	47

1 JOHDANTO

Aihe opinnäytetyöhöni tuli esille viime syksynä työn kautta. Olen työskennellyt Oulun kaupungilla nuorisopalveluilla Kaijonharjun nuorisokeskuksessa kohta kaksi vuotta. Olen iltapäiväkerhossa ja nuorisotalolla ohjaajana. Perus talotyön lisäksi ohjaan X on toimintaa tytöille! -tyttöryhmää, joka koostuu Merikosken yläkoulun tytöistä, ja lasten ja nuorten osallisuusryhmä POFia (Pohjoisen Oulun Fiksut) Kaijonharjun suuralueella.

Olen toiminut tyttöryhmän ohjaajana nyt kolme kautta: pilotti (kevät 2013) syksy 2013 ja kevät 2014. Opinnäytetyön tarkoituksena on esitellä tyttöryhmän toimintamalli, kaksi ensimmäistä toimintakautta sekä arvioida syksyn 2013 toimintakausi. Lisäksi opinnäytetyön tavoitteena on tuoda esiin toiminnan kehitysideoita.

Opinnäytetyöni teoriaosiossa käsittelen asioita, jotka liittyvät X on toimintaa tytöille -toimintamalliin. Kyseinen toiminta sijoittuu koulun ulkopuolelle nuorten vapaa-aikaan, jota käsittelen toisessa luvussa. Kolmannessa luvussa käsittelen nuorisotyötä lain, tilojen ja menetelmien näkökulmasta, jotka osiltaan liittyvät tai niitä on hyödynnetty toimintamallissa. Neljäs luku on sukupuolisensitiivistä työtöitä, tyttötyötä ja tyttötutkimusta. Viimeisenä teoriakappaleena on ryhmätoiminnan teoria.

Teoriaosion jälkeen esittelen X on toimintaa tytöille! -hankkeen kappaleessa 6. Sen jälkeen kerron tarkemmin, mitä pilottikaudella (kevääällä 2013) ja syksyllä 2013 tapahtui ryhmän osalta. Kahdeksannessa kappaleessa esittelen opinnäytetyön tavoitteen, tutkimuskysymykset, aineistonkeruu- ja analysointimenetelmät, puran syksyn 2013 toimintakauden arvioinnin tuloksia ja esitän kehitysideoita toiminnan tulevaisuutta varten.

2 NUORTEN VAPAA-AIKA

Vapaa-aikaa arvostetaan nykyään enemmän ja siltä odotetaan enemmän kuin työnteolta. Ihmiset haluavat viettää vapaa-aikaa perheensä, ystäviensä ja harrastuksien sa parissa. Erityisesti nuorille harrastukset ja vapaa-ajan toiminta ovat tärkeitä identiteetin rakentamisen kannalta (Määttä, Tolonen 2011).

2.1 Ystävät

Ystävät ovat merkittävä osa nuorten elämää ja vapaa-aikaa. Vertaisryhmissä voi harrastaa, jakaa elämän iloja ja suruja, tai vaikka vain hengaila yhdessä. Oma identiteetti ja tulevaisuuden suunnitelmat muotoutuvat sosiaalisten suhteiden kautta. Ystävyysuhteet ja muutkin sosiaaliset suhteet edesauttavat terveyttä ja koulutukseen liittyvää hyvinvointia. (Aaltonen, Kivijärvi, Peltola & Tolonen 2011, 29.)

Koulussa nuoret viettävät aikaa tietyissä porukoissa. Vapaa-ajalla samat nuoret erkanevat eri porukoihin, tiloihin ja toimintoihin. He muodostavat isompia kaveriporukoita, laajempia verkostoja ja pienempiä, muutaman hengen ystävyysuhteita. Nuorten sosiaaliset suhteet kytkeytyvät fyysisiin ja virtuaalisiin tiloihin, tai paikallisuuteen. (Aaltonen yms. 2011, 29.)

Ystävyysuhteiden muodostumiseen vaikuttavat yksilölliset päätökset, yhteiskunnalliset asemat, sukupuoli, yhteiskuntaluokka ja etninen tausta. Nuoret, kuten me kaikki, ovat keskenään erilaisia. Perheen elämäntapojen, koulutuksen ja harrastusten kautta saadun pääoman perusteella nuoret sijoittavat itsensä niin fyysisiin kuin virtuaalisiin tiloihin. Nuorten samankaltaiset kokemukset ja haasteet vaikuttavat merkittävästi ystävyysuhteen syntyyn, ryhmään pääsemiseen ja nuoren asemaan siellä. (Aaltonen yms. 2011, 30.)

Tyttöjen ja poikien ystävyysuhteet eroavat siten, että pojille toiminnallisuus on tärkeää, tytöille puolestaan luottamus ja kokemusten jakaminen. Ystävä- tai kaveriporukoihin ei aina kuulu vain tyttöjä tai poikia. Nykyään nuoret viihtyvät paljon myös seka-

ryhmissä. Sukupuolirajojen ylittäminen saa aikaan jännitettä ryhmään. Ryhmän sisällä jäsenten erilaisuutta korostetaan, arvostetaan ja sitä pidetään hyvänä asiana. Kuitenkin ryhmän ulkopuolella olevaa erilaisuutta pidetään selvästi poikkeavana. Näin kasvaa riski syrjinnän kohteeksi joutumisesta. (Aaltonen yms. 2011, 34–36.)

Esimerkiksi maahanmuuttajataustaisten nuorten kokemukset rasismista saattavat sulkea heidät suomalaisnuorten yhteisöjen ulkopuolelle. Heitä yhdistää tällöin toissijainen asema valtaväestön nuorten keskuudessa, eikä välttämättä yhteinen kansallisuus. Tällöin maahanmuuttajataustaiset nuoret voivat kokea keskenään yhteenkuuluvuutta ja solidaarisuutta. Kuitenkaan yhteisöllisyyden kokemus ei vaadi rankkoja rasisia kokemuksia vaan perustana on ulkopuolisuuden tunne suhteessa ympäröivään yhteisöön. (Aaltonen yms. 2011, 37.)

2.2 Internet

Internet on nykynuorten keskeinen kaveruus- ja ystävyysuhteitten muodostamis- ja ylläpitämiskanava. Nuoret käyttävät Internetiä päivittäin eri laitteilla (tietokone, älypuhelin, tabletti yms.). Verkossa toimiminen mahdollistaa tutustumisen uusiin ihmisiin paikasta riippumatta, mutta toisaalta on myös uhka eristäytymisen ja vihayhteisöjen muodossa. (Aaltonen yms. 2011, 40–41.)

Väestöliitto tiedottaa lasten ja nuorten vanhempia:

”– – EUKids Online -tutkimuksen (2010) mukaan 96 % suomalaisista 9-16 -vuotiaista lapsista ja nuorista käyttää nettiä kotona ja 57%:lla heistä on nettiyhteys omassa huoneessaan (13-16 -vuotiaista nettiä omassa huoneessa käyttää 70 %). Eurooppalaisten lasten netin käyttöajan keskiarvo on 86 minuuttia / päivä, 13–16 -vuotiaat suomalaisnuoret viettävät Internetissä 2 h arkipäivinä ja noin 3 h vapaapäivinä.

Lähes kaikki (97%) suomalaiset lapset ja nuoret käyttävät nettiä viikottain, 77 % päivittäin. Kouluissa netin käyttö tiedonhaun sekä kodin ja koulun välisen tiedonkulun välineenä on yleistynyt nopeasti. Suomalaiset käyttävät Internetiä koulunkäyntiin liittyvään työhön selkeästi vähemmän kuin eurooppalaislapset ja -nuoret yleensä. Tiedonhaun lisäksi Internet toimii sosiaalisen kanssakäymisen väylänä. Sosiaalinen media ja kommunikaatio korostuukin suomalaisten lasten ja nuorten netinkäytössä vertailtaessa muuhun Eurooppaan. – –”
(Väestöliitto 2014.)

Ebrand Suomi Oy ja Oulun kaupungin sivistys- ja kulttuuripalvelut ovat tutkineet Suomessa asuvien 13–29-vuotiaitten nuorten sosiaalisen median käyttöä ja läsnäoloa siellä. Tuloksia ovat analysoineet ja kyseisen verkkosivun toteuttaneet Jukka Weissenfelt ja Juha Huovinen.

”– – Tutkimuksen mukaan suomalaisnuorten suosituimmat sosiaalisen median palvelut ovat Facebook, YouTube, IRC-Galleria, Blogger, Twitter, Instagram, Google+, Tumblr, Kuvake.net ja Suomi24. -- suosituimmiksi mobiililaitteilla käytettäviksi palveluiksi nousivat Instagram, Kik Messenger, WhatsApp, Twitter, Foursquare sekä GifBoom. – –” (Weissenfelt, Huovinen 2013.)

Nuoret kokevat, että virtuaalinen elämä ei eroa suuresti muusta elämästä. Se vain tuo väljyyttä siihen, kuka voi olla sosiaalisesti tekemisissä kenenkin kanssa. Nettikiusaamista enemmän sosiaalinen luo mahdollisuuksia uusien suhteitten luomiseen, etenkin jos omasta lähipiiristä ei saa arvostusta. Tukea ja tunnustusta omalle itselleen ja oman identiteetin rakentumiselle on mahdollista saada sosiaalisen median yhdistämistä ystäväpiireistä. (Aaltonen yms. 2011, 42.)

2.3 Tavoitteellinen harrastaminen vs. ”hengailu”

Nyky-yhteiskunta korostaa ammattimaista ja tavoitteellista harrastamista. Jos nuori ei ole mukana tällaisessa toiminnassa ajatellaan, ettei hän tee mitään – hän vain hengaillee. (Aaltonen yms. 2011, 43.)

Nuoret kokevat hengailun määrittelyn usein vaikeaksi. Pääasiallisesti se tarkoittaa julkisissa, puolijulkisissa tai yksityisissä tiloissa kuljeskelua, oleskelua, istuskelua ja juttelua. Sitä luonnehtivat myös ennakoimattomuus, tilanteellisuus ja päämäärättömyys. Nuorilta kysyessä hengailu edustaa vapaa-ajan tekemistä, vaikka sillä toisaalta viitataan myös tekemättömyyteen. Hengailu on sosiaalista ja se tähtää pyyteettömään yhteisöllisyyteen. Nuoret kokevat yksin ja kavereiden kanssa vietetyn, järjestäytymättömän ajan tärkeäksi. Vapaa-aika ja kaverit ovat yhdessä tässä ja nyt. Mitä organisoidumpaa ajankäyttö on, sitä vähemmän nuoret kokevat ajan omakseen. (Aaltonen yms. 2011, 44–45.)

Yleensä nuoruuteen liitetään keskeisenä osana irtiöt ja kapinointi vanhempien asettamia sääntöjä vastaan. Tällä on osansa nuorten vapaa-ajan viettoon. Ajatellaan, että tavoitteellisesti harrastavilla ajatukset, mielenkiinto ja energian purkaminen suuntautuvat kyseiseen harrastukseen. Ne nuoret, jotka ”vain hengailevat” tai eivät tee mitään, purkavat oloaan esim. alkoholin kautta. Vanhemmat haluavat suojella nuoria vääränlaiselta vapaa-ajalta ja kannustaa oikeaan, kehittävään ja turvalliseen ajanviettoon, jotta välttyttäisiin nuorelle itselleen ja hänen hyvinvoinnilleen epäedullisilta irtiötoilta. (Aaltonen yms. 2011, 50–55.)

3 NUORISOTYÖ

Nuorisotyön tarkoituksena on tukea nuorten kasvua ja sosiaalistumista. Se pyrkii edistämään lasten ja nuorten persoonallista, sosiaalista ja kulttuurista kehitystä, harjaannuttamaan itsenäisyyttä ja taitoa hahmottaa omaa ja ympäröivää tilannetta, edistää sukupolvien ymmärrystä toisiaan kohtaan, saattaa yhteen nuorten kokemukset, auttaa heitä kehittämään omia toimintamuotojaan ja aktivoitumaan toimimaan ja auttaa hahmottamaan ja käsittelemään tulevaisuuden haasteita. (Viitanen 1998, 175–177.)

Suomessa nuorisotyöstä vastaavat kunnat, järjestöt ja seurakunnat. Nuorisotyöntekijöitä alettiin kouluttaa Yhteiskunnallisissa korkeakouluissa sodan jälkeen 1945, jolloin nuorisotyö ammatillisoitui. Se laillistettiin erityisalaksi 70-luvun alussa. Tarve nuorisotyölle syntyi ns. huonomaineisten nuorten ja näiden vapaa-ajan vieton ympärille. Alkuaikoina sukupuolisesti eriyettyyn toimintaan vaikuttivat sen aikaiset sukupuoliroolit ja siveyskäsitykset. Sukupuolisensitiivistä työtettä ei tiedostettu, ja ovathan tyttöjen ja poikien vapaa-ajanviettotavat poikenneet toisistaan historiassa. Tyttöjen paikka on ollut kotona ja pojille piti järjestää toimintaa ”jengiytymisen” estämiseksi. (Honkasalo 2011, 259.)

3.1 Nuorisolaki

Jokaisen kunnan Suomessa on tehtävä nuorisotyötä. Se on kirjattu nuorisolakiin. Seuraavassa muutamia otteita nuorisolaista:

”1§ – –tarkoituksena on tukea nuorten kasvua ja itsenäistymistä, edistää nuorten aktiivista kansalaisuutta ja nuorten sosiaalista vahvistamista sekä parantaa nuorten kasvu- ja elinoloja.

2 § – – tarkoitetaan

1) nuorilla alle 29-vuotiaita;

2) aktiivisella kansalaisuudella nuorten tavoitteellista toimintaa kansalaisyhteiskunnassa;

3) sosiaalisella vahvistamisella nuorille suunnattuja toimenpiteitä elämäntaitojen parantamiseksi ja syrjäytymisen ehkäisemiseksi;

4) nuorisotyöllä nuorten oman ajan käyttöön kohdistuvaa aktiivisen kansalaisuuden edistämistä samoin kuin nuorten sosiaalista vahvistamista, nuoren kasvun ja itsenäistymisen tukemista sekä sukupolvien välistä vuorovaikutusta;

--

7 § Nuorisotyö ja -politiikka kuuluvat kunnan tehtäviin. Nuorisotyön toteuttamisesta vastaavat kunnat, nuorisoyhdistykset ja muut nuorisotyötä tekevät järjestöt. Nuorisotyön palveluja voidaan tuottaa myös alueellisesti kuntien yhteistyönä. Kunnan nuorisotyöhön ja -politiikkaan kuuluvat nuorten kasvatuksellinen ohjaus, toimintatilat ja harrastusmahdollisuudet, tieto- ja neuvontapalvelut, nuorisoyhdistyksien ja muiden nuorisoryhmien tuki, liikunnallinen, kulttuurinen, kansainvälinen ja monikulttuurinen nuorisotoiminta, nuorten ympäristökasvatus sekä tarvittaessa nuorten työpajapalvelut tai muut paikallisiin olosuhteisiin ja tarpeisiin sopivat toimintamuodot. Nuorisotyötä ja -politiikkaa toteutetaan moniammatillisena yhteistyönä paikallisten viranomaisten sekä yhteistyönä nuorten, nuorisoyhdistysten ja muiden nuorisotyötä tekevien järjestöjen kanssa.

8 § Nuorille tulee järjestää mahdollisuus osallistua paikallista ja alueellista nuorisotyötä ja -politiikkaa koskevien asioiden käsittelyyn. Lisäksi nuoria on kuultava heitä koskevissa asioissa.” (Finlex 2006.)

3.2 Nuorisotilat ja niissä tehtävä nuorisotyö

Nuorisotilat ovat 7–17-vuotiaille lapsille ja nuorille suunnattuja vapaa-ajanviettopaikkoja. Nuorisotilat ovat kohtaamispaikkoja, joissa lapset ja nuoret voivat turvallisessa ympäristössä tavata ikätovereitaan vapaa-aikana. Toimintamuotoja voivat olla erilaiset kerhot, kurssit, turnaukset, leirit, retket ja teematapahtumat. Nuorisotiloilla tehdään myös yksilöllistä kasvatustyötä.

Nuorisotiloilla opetetaan myös mediakriittisyyteen ja tehdään mediakasvatusta ja verkkonuorisotyötä, osallisuuskasvatusta ja ohjataan alueellisia osallisuusryhmiä ja nuorten klubeja, ja opetetaan lapsia ja nuoria ympäristöystävällisyyteen ja ekologisuuteen.

3.2.1 Mediakulttuuri ja verkkonuorisotyö

Verkkonuorisotyö nuorisotyön työmuotona on lähtenyt käyntiin hyvin, sillä verkossa tehtävälle nuorisotyölle on yhä suurempi tarve. NykYTEknologia tarjoaa hyvät mahdollisuudet verkossa toimimiselle, mutta verkossa sovellettavan nuorisotyön käytännön toteutukseen tarvitaan lisäresursseja. Lapset ja nuoret ovat teknisesti taitavia ja omaksuvat monikanavaisen median käytön helposti. Kuitenkin heidän sisällölliset tietotaitonsa ovat puutteellisia, ja he tarvitsevat taitoja parantaakseen tukea aikuisilta ja ammattilaisilta. (Laitinen, Seppälä 2009, 150.)

Mediakulttuuri muuttuu jatkuvasti. Se on julkista ja kaikki pääsevät käsiksi sen sisältöihin. Aikuiset kokevat nuorten mediakulttuurin vieraana ja median yksisuuntaisena. Lapset ja nuoret ymmärtävät median kaksisuuntaisuuden, jolloin he voivat vastaanottaa ja itse tuottaa sisältöä. Sekä lapset, nuoret että aikuiset tarvitsevat median monikanavaisuutta ymmärtääkseen mediakasvatusta. (Laitinen yms. 2009, 150.)

Verkkonuorisotyö on läsnäoloa, neuvontaa, eteenpäin ohjausta ja kasvun kokonaisvaltaista tukemista, ja muun toiminnan markkinointia. Sen periaatteet ovat samat kuin perus nuorisotalotyö, ja työmuodot tukevat toisiaan. Verkkonuorisotyöllä parannetaan nuorisotyön saavutettavuutta: nuori, joka ei syystä tai toisesta tule tai pääse nuorisotalolle, voi saada luotettavan kontaktin nuorisotyöntekijään verkon kautta. (Laitinen yms. 2009, 152.)

3.2.2 Nuorten osallisuus

Osallisuus ja vaikuttaminen ovat asenne. Yksilöt kehittävät yhdessä rakenteita, jotka muokkaavat yhteisöä, jossa yksilöt elävät. Lapset ja nuoret ovat vuorovaikutuksessa

muiden kanssa ja osallistuvat omien kykyjensä mukaan toiminnan ideoimiseen, suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin. Lasta ja nuorta kuullaan ja hänen vaikutusmahdollisuuksiaan tuetaan ja hän on omalta osaltaan mukana luomassa toimintakäytäntöjä ja oppimisen polkuja. (Oulun kaupunki, 2013.)

Lasten ja nuorten osallisuutta pidetään Suomessa tärkeänä. Esim. erilaisissa säädöksissä (Nuorisolaki 72/2006 ja Lasten ja nuorten hyvinvoinnin politiikkaohjelman 2007–2011) mainitaan lasten ja nuorten osallisuus ja osallistuminen, heitä kuuleminen heitä itseään koskevissa asioissa ja erilaisten lapsia ja nuoria suosivien vaikutamisjärjestelmien rakentaminen ja ylläpitäminen. (Herranen, Mäntysalo-Lamppu 2011, 32.)

Oulun kaupungissa osallisuustoiminta alkaa jo varhaiskasvatuksessa, kouluissa oppilaskuntatoiminnassa ja alueellisissa lasten ja nuorten osallisuusryhmissä, joissa he pääsevät vaikuttamaan asuinalueensa asioihin. Vuonna 2006 kahdelle Oulun suuralueelle perustettiin ensimmäiset lasten ja nuorten osallisuusryhmät (Alanko 2013, 117). Vuonna 2014 koko uuden Oulun alueella alueellisia osallisuusryhmiä oli 14. Lisäksi 15–19-vuotiaille nuorille on kaupungin kattava oma edustajisto (ONE – Oulun Nuorten Edustajisto), joka toimii alueellisten osallisuusryhmien rinnalla. (Oulun kaupunki, 2013.)

3.3 Sosiaalinen vahvistaminen

Arkikielessä sosiaalisella vahvistamisella ymmärretään montaa erilaista ehkäisevää työtä, mm. varhaista puuttumista, elämän nivelvaiheiden tunnistamista, moniammatillista työtä ja asiakaslähtöistä verkostoitumista. Se on yksilön ja yhteisön, vaikuttamisen ja osallisuuden ohjaustyötä. Sosiaalinen vahvistaminen on kokonaisvaltista elämänhallinnan tukemista, joka painottuu ennalta ehkäisevään työhön. (Mehtonen 2011, 13.)

Sosiaalinen vahvistaminen kuuluu ennalta ehkäisevän työn kentälle. Sen palveluketjuun kuuluvat mm. työpajatoiminta, ehkäisevä huume- ja päihdetyö, koululaisten ilta- ja päivätoiminta ja Avartti. (Suomen nuorisokeskusyhdistys 2011.)

4 SUKUPUOLISENSITIIVINEN TYÖOTE JA TYTTÖTYÖ

Varpu Punnonen kirjoittaa artikkelissaan seuraavasti:

”Sukupuolittietoinen lähestymistapa (esimerkiksi sukupuolittietoinen ohjaus) tarkoittaa sitä, että tunnistetaan sukupuolen vaikutus ihmisen elämään ja hänen tekemiinsä ratkaisuihin. Kyse ei kuitenkaan ole kullekin sukupuolelle luontaisina pidettyjen käyttäytymismallien vahvistamisesta vaan niiden näkyväksi tekemisestä. Sukupuolittietoisuus tai -sensiitivisyys viittaa siihen, että ollaan tietoisia odotuksista, joita yhteiskunta kohdistaa miehiin ja naisiin. Kun nämä odotukset on tunnistettu ja tiedostettu, niitä voidaan alkaa muuttaa moninaisuutta ja useampia vaihtoehtoja kummallekin sukupuolelle sallivaan suuntaan.” (toim. Hoikkala, Sell, 2007, 521.)

Ihmisten väliseen vuorovaikutukseen vaikuttavat suuresti sukupuoli ja käsityksemme siitä. Pojilta ja tytöiltä odotetaan erilaisia asioita. Jo lähtökohtaisesti tämä voi olla este nuoren itsensä toteuttamiselle. Lapsille ja nuorille on eri kasvuympäristöissään varattuna erilaisia mahdollisuuksia toteuttaa ja kehittää itseään. Se, ovatko ne lasten ja nuorten itsensä toivomia, näköisiä, haluamia, oikeasti riittäviä, kannustavia ja kehittäviä, on toinen asia. Sukupuolisensitiivisen sosiaalisen nuorisotyön lähestymistavassa olisi hyvä kiinnittää huomiota mm. ennakkoluuloihin ja -käsityksiin tyttöjen ja poikien luontaisen ja soveliaan käyttäytymisen eroista. Otetaanko herkkiä ja hiljaisia tyttöjä vakavasti vai tarvitseeko muut vakuuttaakseen olla huutava domina? Voiko poika harrastaa taidetta ja kirjallisuutta ollakseen vakavasti otettava? Lasten ja nuorten maailma on julma. Helposti erilaisuus leimataan. Saavatko ne tytöt ja pojat, jotka ”ovat itsejään”, tukea silloin, kun sitä tarvitsevat? Sukupuolisensitiivisessä työssä lähtökohtana on tyttöjen ja poikien tukeminen oman itsensä löytämisessä, kannustaminen olemaan oma itsensä ja toimimaan tasavertaisessa, molemmin puolin kunnioittavassa vuorovaikutussuhteessa toistensa kanssa. (Punnonen 2007, 522.)

4.1 Sukupuolisensitiivinen nuorisotyö

Sukupuolisensitiivistä nuorisotyötä on nuorisotyö, jossa huomioidaan sosiaalista vahvistamista tarvitseva, mahdollisesti syrjäytymisvaarassa oleva nuori erityisen herkästi

ottaen huomioon sukupuolen vaikutukset nuoren kasvuun ja elämäntilanteeseen. Tyttöjen ja poikien äänet on tarkoitus saada kuuluviin, jotta yksilöllisen tuen tarpeet saadaan esille. Aineistoa analysoimalla voidaan selvittää myös stereotyyppiset käsitykset, roolipaineet ja havainnoida milloin ja miten syrjäytyminen uhkaa erityisesti tyttöjä tai poikia. Erityisesti nuoren siirtymävaiheet koulussa, opiskelussa ja työelämässä ovat tilanteita, joissa tarve sukupuolisensitiiviseen tukeen kasvaa. (Punnonen 2007, 525–526. Näre 2007, 545.)

Nuoren emotionaalista, sosiaalista ja kulttuurista pääomaa pyritään vahvistamaan tunnistamalla erityistarpeet ja -ongelmat. Nuoren elämänhallintaa ja osallistumista yhteisössään tuetaan, nuori voimaantuu ja syrjäytymisvaara pienenee. (Näre 2007, 542.)

Lapset ja nuoret hakevat hyväksyntää ja kelpaavuutta aikuiselta. Sukupuolisensitiivisessä nuorisotyössä tärkeää on luotettavien aikuisten läsnäolo, tuki, kannustus ja välittäminen. Nuoren tulee saada kokea itsensä arvokkaaksi sellaisena kuin on. Kun nuorella on em. rohkaisevia esikuvia elämässään, johon itseään peilata, tilaa toteuttaa itseään ja turvallisuuden tunne, suurimmilta irtiotoilta voidaan välttyä. (Punnonen 2007, 527–528.)

Sukupuolisensitiivistä työtettä voi toteuttaa sekä yhden sukupuolen ryhmissä että sekaryhmissä. Kun nuori on sinut oman sukupuolensa kanssa, se auttaa suhteen rakentamista vastakkaiseen sukupuoleen. Tyttöryhmissä tehtävän sukupuolisensitiivisen työn tarkoitus on tukea tyttöjen identiteetin rakentumista ja kasvua itsensä näköisiksi naisiksi. (Näre 2007, 543.)

4.2 Tyttötyö

70-luvulla tasa-arvokeskustelun myötä murtui perinteinen tyttötyön malli, joka tuki traditionaalista käsitystä naisen roolista perheessä ja yhteiskunnassa. Tasa-arvoisen kohtelun vuoksi ajateltiin, että poikien ja tyttöjen pitäisi saada toimia samoissa harrastuspiireissä ja heille tarjottaisiin samat toiminnot. Nykyään sukupuolisensitiivinen

työ mielletään pelkästään tyttöjen parissa tehtäväksi nuorisotyöksi. (Honkasalo 2011, 259.)

Tyttötyön keskeinen ajatus on tyttöjen itsetunnon vahvistaminen, rohkaiseminen itseilmaisuuksiin, konfliktien ratkaisemiseen, ja ohjataan ottamaan vastuu itse tehdyistä valinnoista. Sukupuolisensitiivinen nuorisotyö hyödyntää sosiaalisen nuorisotyön metodeja. Näin avataan ja puretaan perinteisiä sukupuolirooleja ja tuetaan tyttöjä kasvussa. Tytöille tarjotaan oma tila, jossa he voivat vertaistukea saaden käsitellä identiteettiä, fyysisyyttä ja tyttöyden liittyviä kysymyksiä. (Honkasalo 2011, 259–260.)

Tyttöjen Talo -toimintaverkoston myötä 2000-luvun alussa tyttötyö on vakiinnuttanut asemaansa nuorisotyön kentällä. Tyttöjen Talo on ottanut näkökulmakseen myös monikulttuuriset kysymykset tyttötyötä tehdessä. (Honkasalo 2011, 260.)

”Tyttöjen Talo on avoin kaikille 12–28-vuotiaille tytöille ja nuorille naisille. Työ on settlementtityötä ja sen lähtökohta perustuu settlementtitarvoihin, joita ovat yksilön arvokas kohtaaminen, hänen omien voimavarojensa tukeminen, yhteisöllisyys ja erilaisuuden kunnioittaminen. Tyttöjen Talo on Kalliolan Nuoret ry:n rekisteröimä tuotemerkki.” (<http://www.settlementti.fi/tyttotyö/tyttöjen-talo/tyttöjen-talo-konsepti/>)

Tyttöjen talojen työntekijät ovat aikuisia naisia. Tilana Tyttöjen Talot ovat kodinomaisia, viihtyisiä ja tyttömäisiä. Tyttöjen Talon erikoisuus ja vahvuus on, että se pystyy tarjoamaan apua yhdestä paikasta. Tyttöjen talon avain on avoin toiminta, jolla tarkoitetaan Avointa kahvilaa ja harrasteryhmiä. Halutessaan ja tarvittaessa avoimesta toiminnasta pääsee harrasteryhmiin ja yksilötuen piiriin. Tyttöjen Talon konseptiin kuuluvat Nuoret Äidit -toiminta, monikulttuurinen tyttötyö, Pop In -seksuaalikasvatus ja seksuaalinen väkivaltatyö. Tyttöjen Talo -konseptin tiloja on tällä hetkellä viidessä Suomen kaupungissa: Helsingissä, Turussa, Kuopiossa, Tampereella ja Oulussa. (Suomen Settlementiliitto ry - Tyttötyön verkosto –hanke (2011-2013) 2013.)

Yhteisöllisyys, yhdessä suunnittelu, toteuttaminen ja tehdyn julistaminen on olennainen osa Tyttöjen Talolla tehtävästä työstä. Yhteisö voi olla pieni vuorovaikutuksellinen yhteisö Tyttöjen Talon yhteisössä. Yhteisöllisyys antaa tunteen itsensä ja toisen kunnioittamisesta. (Eicher, Tuppurainen 2011.)

Tyttöjen Talo -konseptin lisäksi Setlementtiliiton sisällä tyttötyötä tekeviä organisaatioita ovat muun muassa Isosisko- ja Tyttöjen Tupatoiminta Tampereella. Lisäksi eri puolilla Suomea on Voimaneidot-metodia käyttäviä Voimaneitoryhmiä. (Suomen Setlementtiliitto ry - Tyttötyön verkosto –hanke (2011-2013) 2013.)

4.3 Tyttötutkimus

Tyttötutkimus on monitieteinen tutkimussuuntaus, jossa keskitytään eri-ikäisten tyttöjen tutkimukseen. Se sijoittuu nuorisotutkimuksen, naistutkimuksen ja lapsuudentutkimuksen rajapinnoille. Monialaisuudesta huolimatta on perusteluta tarkastella tyttötutkimusta omana tutkimuskenttänä, koska se on vakiintunut monille humanistis-yhteiskuntatieteellisille aloille. Tyttötutkimuksessa sukupuoli on keskeinen tutkimusta ohjaava tekijä. Myös ikä on merkittävä ja huomioonotettava tekijä tyttötutkimuksessa, koska ikä määrittää tytön sosiaalista paikkaa ja sukupuolen rakentumista. (Ojanen 2011, 10.)

Tyttötutkimukseen kiinnittivät ensimmäisinä huomiota Birminghamin koulukunnan nuorisotutkijat Angela McRobbie ja Jennie Garber vuonna 1976. He huomasivat, että tyttöilläkin on oma alakulttuurinsa, vaikka aiemmilta tutkijoilta näkymättömissä. McRobbie ja Garber nimesivät tyttöjen kulttuurin makuukamarikulttuuriksi, koska tuolloin tyttöjen kulttuuri oli näkyvillä vain heidän kodeissaan, yksityisissä tiloissa. Sukupuolten epätasa-arvon esti tyttöjä toimimasta julkisissa tiloissa. Tuolloisen alkavan tyttötutkimuksen pääajatuksena oli saada tytöt ulos makuukamareistaan, saada tytöille lisää valtaa ja vaikutusmahdollisuuksia. 1970-luvulla tyttötutkimus kiinnitti huomiota tyttöihin ja sukupuoleen feministisestä näkökulmasta. (Ojanen 2011, 14–15.)

1980-luvulla alettiin puhua pohjoismaisesta tyttötutkimuksesta, kun alettiin kiinnittää huomiota tyttöjen omaan kulttuuriin hyödyn ja tehtävän näkökulmasta. Tanskalainen Kristin Drotner pohti yhteiskunnan työiltä vaatimia kykyjä ja mitä tarvittavia kykyjä tytöt omassa kulttuurissaan oppivat. (Ojanen 2011, 16.)

1980-luvun pohjoismaisen tyttötutkimuksen painotus jatkui pitkälle -90-luvulle. Tutkimus laajeni kodin yksityisistä tiloista ulkopuolelle julkisiin tiloihin. Jaana Lähteenmäki

toi tutkimuksessaan (1991) esille, että tytöt käyttävät ja soveltavat julkisia tiloja enemmän kuin pojat. 1992-vuoden tutkimuksessa (Letit liehumaan) pyritään hahmotamaan tyttöjen kulttuuria ja oppimisen olosuhteita hyödyn ja kyvyn näkökulmasta ja tyttöjen kulttuureita, mediatuotteita ja odotettua käytöstä suhteessa patriarkaaliseen instituutioon. Tutkimuksen mukaan tytöksi ja naiseksi kasvamisen ominaisia piirteitä ovat monien intressien samanaikainen huomioiminen ja hallitseminen. Alettiin puhua uusista tytöistä. Uudet tytöt saivat 90-luvun aikana monta määritelmää. Toisaalta he olivat pärjääjätyttöjä yhdistäen luovasti maskuliinisia, feminiinisiä ja moderneja aineksia, toisaalta väkivaltaisempia ja vaikeampia ongelmattyttöjä verrattuna aiempaan perinteiseen, kilttiin makuuhuonetyttöön. (Ojanen 2011, 17.)

2000-luvun teema tyttötutkimuksessa oli moninaisuus, jossa alettiin painottaa tyttöjen keskinäisiä eroja. Tulkintoja tytöissä (2002) tuo esille vähemmistötyttöjä, kuten teiniäidit. Nykytutkimuksessa vähemmistöryhmien lisäksi tutkimuksessa tarkastellaan seksuaalisuuden, etnisen taustan, iän, luokan ja vammaisuuden yhteyttä sukupuoleen. (Ojanen 2011, 18–19.)

Tyttötutkimuksessa käytetään laadulliselle tutkimukselle tutuja lähestymistapoja kerätä ja analysoida tietoa, kuten havainnointi, haastattelut. Myös tyttöjen kirjoittamia tekstejä, runoja ja verkkoyhteisöjä voidaan analysoida. (Ojanen 2011, 20.)

Tyttötutkimukseen on sisällytetty naistutkimuksesta tärkeiksi koettuja yhteisiä teemoja ja keskustelun aiheita: valta, toimijuus, muutos ja moninaisuus. Tyttöjä ja vallan kytkeytymistä on tutkittu ainakin seuraavista näkökulmista: tyttöjen vallankäyttö, eri kulttuuriset keskustelut tyttöjen suhteesta valtaan, tyttöjen voimaantumisen tutkimus ja tyttötutkimuksen voimaannuttavat vaikutukset. Toimijuus tarkastelee tyttöjen toimintaa suhteessa kulttuurisiin merkityksiin ja yhteiskunnallisiin olosuhteisiin ja rakenteisiin. Tyttötutkimuksessa tutkitaan muutosta yhteiskunnallisena, miten se näkyy tyttöjen elämässä ja miten he niitä käsittelevät. Moninaisuus puhuttelee kahta limittäistä aihetta: tyttöjä määritteleviä kulttuurisia piirteitä, niiden kuvaamista ja tulkintaa, ja miten tyttönä olemiseen ja tyttönä toimimiseen vaikuttaa erilaisten sosiaalisten paikkojen lokerointi. (Ojanen 2011, 22–28.)

Tyttötutkimus, mitä tyttöys itsessään on ja millaisena tyttöjen maailma nähdään tuo erityisen näkökulman sukupuolijärjestyksiin. Se voi tuoda esiin vastakulttuurisia käytäntöjä. Tyttötutkimuksen kautta halutan näkyviksi tytöt ja muutenkin sukupuolen merkitys lapsena ja nuorena olemisessa, ja kasvamisessa ikäkausien läpi kohti aikuisuutta. (Ojanen 2011, 29–30.)

5 RYHMÄTOIMINTA

5.1 Yleistä ryhmätoiminnasta

Ryhmällä tarkoitetaan tiettyä tai rajattua ihmisjoukkoa, joka on koossa ryhmätoiminnan toteuttamista varten, tai muusta syystä, mutta tulee osalliseksi ryhmätoiminnasta. Ryhmätoiminnassa keskeistä on ryhmässä toimiminen, ryhmässä ja/tai ryhmästä oppiminen, ryhmään kuuluminen ja sen prosesseihin altistuminen. Ryhmätoiminta on ammattilaisen ohjaamaa, vertaisryhmiin kohdistuvaa, tarpeeseen perustuvaa, tavoitteellista, toiminnallisia menetelmiä käyttävää, säännöllisesti järjestettyä ja pitkäkestoisia. Ryhmätoimintaa voidaan järjestää organisaation omana toimintana tai yhteistyössä muitten toimijoiden kanssa. (Kivelä, Lempinen 2009, 28.)

Ryhmätoiminnan ehtoja ovat:

- ryhmään ottaminen,
- tarpeiden huomioiminen,
- avoin/suljettu ryhmä,
- sukupuolten huomioiminen,
- ryhmäläisten ikäjakauma,
- ryhmätoiminnan kesto ja
- ryhmän koko.

(Kivelä yms. 2009, 30-33.)

Koska ryhmätoiminta pyrkii menestykseen ja onnistumisen kokemukseen, se edellyttää yksilöltä tiettyjä perusvalmiuksia, kuten sosiaalisia taitoja, kykyä ottaa toiset huo-

mioon, sitoutumista ja motivaatiota kuulua ryhmään. Vastaavasti jotkin piirteet voivat haitata ryhmään kuulumista tai siihen valituksi tulemista, esim. runsas päihteiden käyttö tai väkivalta. (Kivelä yms. 2009, 30.)

Ryhmätoiminta voi vastata erilaisiin tarpeisiin, kuten oppimisvaikeuksiin tai koulunkäyntiin liittyviin ongelmiin. Ryhmän erityispiirre saattaa helposti leimata ryhmän ja ryhmäläiset. Vääränlaiset fantasiat voidaan välttää tietoisella ja avoimella keskustelulla jo ryhmään valitsemishetkestä lähtien. (Kivelä yms. 2009, 31.)

Avoin ryhmä voi toimia asuinalueella esim. nuorisotalolla ja siihen pääsevät kaikki halukkaat yksilöt. Avoin ryhmä voi toimintakautensa aikana täydentyä ja osallistujat voivat vaihtua mielenkiintonsa ja muiden menojensa mukaan. Suljetun ryhmän kanssa tehdään kohdennettua työtä, siihen valitaan erityistä tukea tarvitsevia eikä ryhmään voi osallistua kuka tahansa henkilö. (Kivelä yms. 2009, 32)

Ryhmät voivat olla sukupuolen mukaan jaoteltuja (tyttö- tai poikaryhmiä) tai sekaryhmiä. Kullakin ryhmäkoostumuksella on erityispiirteensä. Ryhmän sukupuolijakauma määräytyy ryhmän ja ryhmäläisten tarpeen ja tavoitteen mukaan. Sen mukaan voi määräytyä myös ryhmän ohjaaja. (Kivelä yms. 2009, 32)

Ryhmäläisten ikäjakauma kannattaa olla mahdollisimman pieni, koska eri-ikäisten kehitysvaiheet, elämäkokemus, ajatukset tulevaisuudesta sekä valmiudet ryhmätoimintaan vaihtelevat, ja se voi haitata ryhmän toimintaa ja tavoitteen saavuttamista. (Kivelä yms. 2009, 32)

Ryhmätoiminnan kesto voi vaihdella muutamasta kerrasta kuukausiin ja useisiin vuosiin. Yksittäiset kerrat voivat olla tunnista kahteen, kokonaisen päivän mittaisia ja parista kerrasta per viikko muutamaan kertaan kuukaudessa. Riippumatta keustosta ja tapaamistiheydestä on tärkeää tiedottaa muutoksista mahdollisimman varhain. (Kivelä yms. 2009, 32)

Ryhmäkoon suuruutta miettiessä tulisi ottaa huomioon ryhmän tavoite ja ryhmäläisten erityispiirteet ja -tarpeet. Esim. pienessä ryhmässä ohjaajalla on mahdollisuus

kohdata ryhmäläiset yksilöinä ja huomioida erityispiirteet paremmin. Ohjaajien määrä 2-8 hengen ryhmää kohden on kaksi tai kolme. (Kivelä yms. 2009, 33.)

5.2 Ryhmän kehitysvaiheet

Ryhmät käyvät läpi elinkaarensa aikana vaihteita, joille kaikille tyypillistä on tietynlainen toiminta ja ominaispiirteet. Vaiheiden ja erityispiirteiden tunnistaminen auttaa ohjaajaa ymmärtämään ryhmää ja sen ehkä vaikeasti selittyvää toimintaa. Kunkin ryhmän kehitysvaiheet ovat ainutlaatuisia. Ne eivät todellisuudessa siirry tasaisesti vaiheesta toiseen vaan ovat monitasoisia, syklisesti toistuvia ja eri näkökulmasta eri tavalla näyttäytyviä. Mikin vallalla oleva tilanne on ryhmäläisten näköinen. Ryhmä muotoutuu uudesta aina kun sen koostumus muuttuu. (Kivelä yms. 2009, 33.)

Ryhmän aloittaessa sen jäsenet voivat olla täysin vieraita toisilleen. Uusi ryhmä uusine jäsenineen, uudessa tilanteessa, tietyllä kokoonpanolla, toimimassa tietyllä tavalla, on kaikille ryhmäläisille uusia ja ainutlaatuinen asetelma. Auttaakseen *ryhmän muotoutumista* ohjaajan tulee sietää epävarmuutta ja siitä johtuvaa käyttäytymistä ryhmäläisiltä, tukea ja antaa aikaa kaikille ryhmäläisille. Aloittava ryhmä on riippuvainen ohjaajastaan, jonka odotetaan tuovan turvaa ja vastauksia kaikkiin kysymyksiin. Ohjaaja osaamisellaan, rauhallisuudellaan ja luotettavuudellaan auttaa ryhmäläisiä etsimään paikkaansa. (Kivelä yms. 2009, 33-34.)

Ryhmän toimittua yhdessä jonkin aikaa, aletaan tuntee turvallisuuden ja yhteenkuuluvuuden tunnetta. Nämä tunteet rohkaisevat kysymyksiin, kyseenalaistuksiin ja kritiikkiin. Ryhmäläiset alkavat testata ohjaajaa ja toisiaan, ja näin ovi syntyä alaryhmiä, joiden kesken syntyy jännitettä ja ristiriitoja. Ohjaajan tulee olla tasapuolinen kaikille ja liittoutua kaikkien alaryhmien kanssa. Ohjaajasta irtaannutaan kun ryhmä huomaa ryhmän toiminnan olevan ensisijaisesti omissa käsissään. Toisaalta se mahdollistaa ryhmäläisten sitoutumisen ryhmään ja vastuun oton ryhmästä. Tätä kutsutaan *kuohunnan ja vastustuksen* vaiheeksi. (Kivelä yms. 2009, 34-35.)

Ristiriitojen ja ongelmien käsittelemisen ja ratkaisemisen kautta ryhmä etenee kohti yhteisyyden kokemista. Ryhmä vakiinnuttaa yhteisiä normeja ja toimintatapoja, ja

ryhmälle alkaa näin kertyä yhteistä historiaa, joka erottaa sen muista ryhmistä. Ryhmä voi kokea me-henkeä ja oman ryhmän parhautta. Ohjaajan tehtävä *yhteisyyden ja normien luomisen* vaiheessa on antaa tilaa yhteisyydestä nauttimiselle kuitenkin pitämällä ryhmän tarkoitusta ja tavoitteita esillä. (Kivelä yms. 2009, 35.)

Työskentelyn ja tavoitteiden toteuttamisen vaiheessa ryhmä ymmärtää mikä ja millainen toiminta tuottaa toivotunlaista tulosta ja toimii sen mukaan. Ryhmän toiminta on joustavaa, vastuuta jaetaan, otetaan, annetaan ja kannetaan. Ryhmän sisällä yksilöllisyyttä kunnioitetaan ja erilaisuudelle annetaan tilaa, ja ryhmän ulkopuoleiselle toiminnalle annetaan arvoa. Ristiriitatilanteissa ollaan avoimia ja riidat ratkaistaan avoimesti ja rakentavasti. (Kivelä yms. 2009, 35.)

Tavoitteen saavutettua ryhmä *lopettaa toimintansa ja eroaa*. Ryhmän loppuminen voi aiheuttaa monenlaisia tunteita: surua, haikeutta, ahdistuneisuutta tai helpotusta. Lopettavassa ryhmässä tulee antaa sija kaikenlaisille tunteille. Muodolliset lopetukset voivat auttaa ryhmän lopetusta ja auttaa tunteitten käsittelyssä. On mahdollista, että ryhmästä sen loppumisen jälkeen syntyy alaryhmiä, jotka jatkavat toimintaa ja yhdessäoloa. (Kivelä yms. 2009, 35.)

5.3 Dynamiikka ja ristiriidat

Kaikissa olemassa olevissa ryhmän kehitysvaiheessa ryhmällä on sisäinen voimansa, ryhmädynamiikka. Ryhmädynamiikka näyttäytyy erilaisina normi-, valta-, viestintä- ja tunnerakenteina. (Kivelä yms. 2009, 37.)

Ryhmän toiminnassa kohtaavat ryhmäläisten ja ohjaajan arvot, odotukset, tarpeet, tavoitteet ja toimintatavat. Nämä voivat aiheuttaa ristiriitoja ja sovittelua. Ristiriitojen avoin kohtaaminen ja rakentava ratkominen vaikuttavat ryhmään positiivisesti toisin kuin välttely ja kätkeminen. Ristiriitoja voi syntyä missä vaiheessa vaan, mutta ne ovat tyyppisiä kuohunnan ja vastarinnan kehitysvaiheeseen. Ristiriitatilanteissa ohjaajalta vaaditaan hallittua tunneilmaisua ja tietoista ja vastuullista toimintaa. Ohjaajan tulee järjestää aikaa ja tilaa ristiriidan käsittelyyn. Ryhmää koskevissa ristiriidoissa kaikki ryhmäläiset tulee ottaa mukaan ratkaisun etsimiseen. Ryhmä vastaa ratkai-

sumallin toteutumisesta, ohjaaja vain sen mahdollistamisesta ja omasta esimerkistään. (Kivelä yms. 2009, 38-40.)

Palautteen saaminen toiminnasta, sen vaikutuksista ja sen käsittely ovat edellytyksiä toiminnasta oppimiselle. Rakentavalla palautteella voidaan vaikuttaa ympäristönsä. Palaute ei saisi olla reaktio, palkinto tai rangaistus, vaan tietoinen ja käsitteellinen reflektointiin pyrkivä kasvatuksellinen ja vuorovaikutuksellinen menetelmä. (Kivelä yms. 2009, 40.)

6 X ON TOIMINTAA TYTÖILLE! –HANKKEEN ESITTELY

Hankkeen idea on lähtenyt Oulun Merikosken koulun ja Tuiran alueen työntekijöiden huomiosta, että yläkouluikäisten tyttöjen keskuudessa olisi tarvetta erilaisille ennaltaehkäiseville ryhmille. Ensimmäinen ideointi järjestettiin joulukuussa 2011 ryhmätoiminnan järjestämiseksi Merikosken koululle Tuiran kaupunginosaan. Ideariihen osallistui työntekijöitä nuorisotoimen, sosiaalitoimen ja terveydenhuollon alueilta. Riiehen osallistuneet huomioivat osan alueen yläkoulun tytöistä olevan yksinäisiä ja sosiaalisesti eristäytyneitä ilman vapaa-ajan toimintaa ja harrastuksia. Oulun kaupungin nuorille tarjoamista erilaisista toimintamahdollisuuksista huolimatta kohderyhmän tytöt eivät olleet tavoittaneet niitä. Ryhmätoiminnan avulla olisi tarkoitus saada tytöt kaupungin nuorille tarjoamien vapaa-ajantoimintojen pariin.

Ryhmätoiminnan tavoitteena on nuoren elämänhallinnan vahvistaminen tarjoamalla nuorelle asuinpaikkansa ja -alueensa harrastus- ja vapaa-ajanviettomahdollisuuksia, vahvistamalla hänen sosiaalisia suhteitaan ja lisäämällä hänen itsetuntemustaan ja antamalla eväitä murrosiän kasvuun. Ryhmän tulostavoitteena on luoda nuorille suunnattu ryhmätoimintamalli, joka on toteutettu usean eri toimijan yhteistyönä, ja joka on jatkoa ajatellen soveltamiskelpoinen kohderyhmässä ja toteutuspaikasta riippumatta.

X on toimintaa tytöille -hankkeen toimijat ovat:

- Oulun hyvinvointipalvelut: sosiaalinen hyvinvointi ja terveystalvet

- Oulun sivistys- ja kulttuuripalvelut: perusopetus, nuoriso- ja liikuntapalvelut
- Oulun seudun ammattikorkeakoulu: sosiaali- ja terveystieteiden yksikkö

Hankkeen kohderyhmänä ovat Oulun kaupungin Merikosken yläkoulun 7-9-luokkalaiset tytöt.

Hankkeen suunnitteluvaihe oli helmi-joulukuussa 2012, pilotti toteutettiin tammi-huhtikuussa 2013 ja sen arviointi huhti-toukokuussa 2013. Pilotin jälkeen ryhmätoimintaa on jatkettu syys-joulukuussa 2013 ja nyt parhaillaan helmikuusta toukokuuhun 2014.

Ryhmä kokoontuu kerran viikossa, yhteensä kymmenen kertaa. Kohderyhmän kasaavat koululta terveydenhoitaja yhdessä opinto-ohjaajan ja kouluavustajan kanssa. He saavat kaikilta luokanvalvojalta listan mahdollisista ryhmää tarvitsevista tytöistä. Osallistuvia tyttöjä on ryhmään suunniteltu kymmenkunta. Tytöille tarjotaan toimintaa liikunnan, ravitsemuksen, kauneudenhoidon, itsetunnon ja naiseuden vahvistamisen sekä vapaa-ajan osa-alueilta. He osallistuvat itse toiminnan suunnitteluun. Ryhmäläisten toimintaan sitoutumisen vahvistamiseksi tyttöjen vanhempia tiedotetaan ryhmän toiminnasta ja heidän kutsutaan ensimmäiselle kokoontumiskerralle. Sen lisäksi nuorille tarjotaan välipala, ja kulkemiseen he saavat bussilippuja koululta kannustimiksi.

Toiminnan arviointia tehdään jokaisen kokoontumiskerran jälkeen keräämällä tytöiltä kirjallinen palaute. Myös vanhemmilta pyydetään palaute ryhmän toiminnan päätyttyä. Ryhmän toimikauden aikana suunniteltuun osallistuneet tahot kokoontuvat säännöllisesti arvioimaan toimintaa. Jokaisella tapaamiskerralla ohjaajat tekevät itsearviointia. Viimeisen kerran jälkeen pidetään vielä ns. arviointikerta, jolloin arvioidaan toimikautta ja ryhmän vaikutusta tyttöihin kokonaisvaltaisesti.

Nuorisotoimen puolesta ryhmälle järjestetään ohjaajat, jotka vastaavat ryhmätoiminnan suunnittelusta yhdessä kohderyhmän kanssa, sekä vetämisestä. Koulun henkilökunta ja alueen lastensuojelun työntekijät osallistuvat tyttöjen rekrytointiin ja ryhmätoiminnan markkinointiin. Sosiaalisen hyvinvoinnin kautta ryhmälle on mahdollisuus

saada ohjaajia eri-teemaisille kokoontumiskerroille. Kuitenkin jokainen sektori osallistuu ryhmän suunnittelu- ja arviointivaiheeseen.

Ryhmän toimintatilana toimii alueen nuorisotalo, asukastupa tai jokin muu vastaava tila.

Alustavaksi budjetiksi arvioitiin 500-600 euroa, johon sisältyy ruokatarvikkeet, bussiliput sekä mahdolliset osallistumismaksut eri harrastetoimintoihin. Budjetti on pilotista lähtien ollut 1000 euroa/toimikausi. Toimintarahat saadaan Merikosken koulun kerho-rahoista.

7 TOIMINTAKAUDET

7.1 Kevät 2013 (pilotti)

Tyttöryhmän pilotin markkinointi aloitettiin loppusyksystä 2012. Koulu oli markkinoinnissa erityisen tärkeässä roolissa. Merikosken yläkoulun silloinen terveydenhoitaja, opinto-ohjaaja ja koulunkäynnin ohjaaja keräsivät nimiä tytöistä, jotka hyötyisivät ryhmässä olemisesta. He haastattelivat tyttöjä ja saivat kokoon kuusi tyttöä. Kaksi heistä lähti ryhmästä kesken toimintakauden, mutta saimme kaksi uutta tyttöä lisää. Ryhmän vetäjiksi lähti kaupungin nuorisopalveluilta entiseltä Tuiran nuorisotalolta kaksi ohjaajaa. Ohjaajat kävivät tapaamassa tyttöjä koululla ennen toiminnan aloitusta kertomassa, mitä on luvassa ja kyselemässä, millaista tarkempaa sisältöä tytöt itse toivoisivat tapaamiskertoihin. Ohjaajat olivat tilanneet ryhmälle mainosjulisteeseen Nuorten työpaja Willamiinasta. Mainosjuliste oli myös koululla yhtenä markkinointivälineenä.

Toinen ohjaajista vaihtui vielä juuri ryhmän aloittaessa. Aloitin toisena ohjaajana toisella tapaamiskerralla.

Toiminnan luurankoa oltiin kaavailtu jo aiemmin syksyllä työryhmän palaverissa. Keskustelimme toiminnan alkaessa ensimmäisellä tapaamiskerralla tyttöjen kanssa,

mitä he haluaisivat tehdä (erityisesti teemoilla: liikunta ja ravitsemus, tutustumiskäynnit, kulttuuri). Sen perusteella teimme tapaamiskertarungon: milloin tavataan, missä tavataan, mitä tehdään, kuka vetää, mahdolliset ostettavat ja kerran arvioitu hinta.

Keräsimme tytöiltä yhteystiedot (nimi, osoite, puhelinnumero, sähköposti, allergiat). Annoimme heille Tuiran nuorisotalon puhelinnumeron ja sähköpostiosoitteemme, jotta heillä olisi useampi tapa ilmoittaa, jos eivät pääse tapaamiskerroille. Merikosken koululla on edelleen käytössä Wilma-järjestelmä, johon meillä oli tunnukset. Sitä kautta tiedotimme ryhmästä ja toimintasuunnitelmasta myös ryhmäläisten vanhemmille, jotta he tietäisivät, mitä tapahtuu, missä, milloin ja miksi.

Toimintakausi vedettiin läpi 24.1.2013-11.4.2013. Ryhmän pääpaikkana oli Tuiran nuorisotalo. Tapaamiset olivat aina torstai-iltaisina ja kestivät noin 2 h kerrallaan. Paikasta ja kerran aiheesta riippuen tarjosimme tytöille terveellisen välipalan (ruisleipää, hedelmiä, mehua, kahvia/teetä). Kaikkiaan toimintakauteen saimme koulun kerhoroista 1000€. Sen lisäksi tytöt saivat ryhmän tapaamisia varten bussilippuja tarpeensa mukaan.

Ensimmäiset kaksi tapaamiskertaa olimme Tuiran nuorisotalolla. Ensimmäinen kerta oli toiminnan suunnittelua, ”juoksevia asioita”, ryhmän sääntöjä ja ryhmäytystä. Juoksevia asioita olivat läsnäolijamerkinnät, bussilippujen jako, moneltako lopetamme (miten tytöillä lähtevät bussit kotiin) ja mahdollisia ajankohtaisia asioita tai muutoksia. Juoksevat asiat käytiin läpi jokaisen tapaamiskerran alussa. Teimme ryhmällemme säännöt, joita jokainen ryhmäläinen sitoutuu noudattamaan. Sääntöihin kirjasimme mm. seuraavia asioita: saavutaan ajoissa paikalle, ilmoitetaan poissaolosta ajoissa, ryhmään ei oteta poikia, ryhmä suljetaan hiihtoloman jälkeen, jokaisella on oikeus olla sellainen kuin on, ei puhuta kenenkään päälle ja jokaisella on vaitiolovelvollisuus ryhmän sisällä puhutuista asioista (psl. ohjaajat, jos työmme edellyttää sitä).

Tuiran nuorisotalo -kerroilla käytimme tunnekortteja aloittaessa ja lopettaessa. Olimme tulostaneet ja laminoineet erilaisia fiiliskortteja, joista jokainen sai valita mieleisensä fiiliksen, odotusten tai ajatusten mukaan. Istuimme ringissä ja jokainen esitteli kuvansa, miksi valitsi sen ja miten se kuvasi sen hetkistä fiilistä.

Toisella kerralla kukin askarteli itselleen päiväkirjan, johon sai kirjoittaa fiiliksiä ja tunteuksia ryhmän tapaamisista, tai mitä nyt itse halusi. Sen lisäksi teimme lisää ryhmäytysharjoituksia.

Kolmas ja neljäs kerta olivat Raksilan uimahallilla pilatesta ja ravitsemusluentoa ja In-Body -mittausta. Neljäs kerta (ravitsemus ja In-Body) oli ainut, johon vanhemmat saivat halutessaan osallistua. Kummatkin kerrat oli järjestetty liikuntapalveluitten puolesta.

Viidennellä kerralla kävimme tyttöjen kanssa tutustumassa Nuorten tiedotuspalvelu Nappiin ja Tyttöjen Talolle. Samalla kerralla kävimme myös kahvilassa.

Kuudes kerta oli kokkailua Martta-liiton toimesta Merikosken koulun kotitalousluokassa. Martta-henkilö ohjasi tytöille ruoanvalmistusta.

Seitsemännellä kerralla olimme Tuiran nuorisotalolla. Teemana oli naiseus ja itsetunto. Teimme Body Talk- ja Voimaneitoharjoituksia. Body Talk –materiaalista teimme harjoituksen, jossa tytöille annettiin muutama kuva erinäköisistä tytöistä ja paperin täynnä erilaisia adjektiiveja. He miettivät kunkin kuvan kohdalla, millaisia he olisivat ja miltä heistä tuntuisi, jos he olisivat kuvien näköisiä. Tytöt antoivat kullekin kuvalle kolme adjektiivia. Ajatuksena voitko ulkonäön perusteella oikeasti sanoa, mitä joku tuntee? Katsoimme myös materiaaliin kuuluvan videon muotimaailman kuvanmuokkauksesta. Voimaneitoharjoituksista teimme Voimapuu-harjoituksen.

Kahdeksannella kerralla kävimme elokuvissa.

Toiseksi viimeisellä kerralla olimme Tuiran nuorisotalolla tyttöjen illan merkeissä. Teimme tortilloja, käsihoidot, kynsijuttuja, koruja ja muuta tyttöjen juttuja.

Viimeisellä kerralla kävimme tyttöjen kanssa syömässä Pannukakkutalossa. He olivat saaneet paikan äänestää keskenään.

Toimintakauden aikana ryhmäläisiltä kerättiin palautetta yksinkertaisilla palautelomakkeilla jokaisesta tapaamiskerrasta. Myös me ohjaajat havainnoimme ja keskustelimme paljon keskenämme ja arvioimme ryhmän toimintaa ja edistystä. Toimintakau-

den puolella välissä tapasimme työryhmän kanssa ja vaihdoimme kuulumiset ja ajatukset siihen mennessä tapahtuneesta. Suunnittelimme myös loppuarviointia ja sen toteutusta.

Arvioinnin tavoitteena oli selvittää, onko ryhmä tarpeellinen, onko siitä hyötyä tytöille, kannattaako ryhmätoimintaa jatkaa. Oulun ammattikorkeakoulun toimintaterapeutiopiskelijat suunnittelivat ja toteuttivat toimintakauden loppuarvioinnin osana omaa kurssisuoritustaan 11.4.2013. Avaan seuraavaksi heidän tekemäänsä arviointiraporttia.

Arvio toiminnan päätavoitteiden toteutumisesta:

1. Miten nuorten osallistumien vapaa-ajan toimintoihin on muuttunut?
2. Miten nuorten sosiaaliset suhteet ovat muuttuneet?
3. Miten nuoret kokevat psyykkisen terveytensä muuttuneen?
4. Miten nuoret kokevat fyysisen terveytensä muuttuneen?
5. Miten nuoret kokevat ryhmän vaikuttaneen heidän koulunkäyntiinsä?

Vapaa-ajan toimintoihin osallistumista opiskelijat selvittivät jana-harjoituksella ja haastattelemalla nuoria. Tytöt kokivat elokuvakerran ja kokkaukset mieluisimmiksi toiminnoiksi. In-Body - ja ravitsemuskerta oli epämieluisin.

Nuorten sosiaalisia suhteita opiskelijat arvioivat unelmakaupunki-harjoituksella ja havainnoinnilla. Harjoituksen aikana tytöt olivat harvasanaisia. Tutun kaverin kanssa keskustelu sujui vaivattomasti. Tyttöjen mielestä 10 tapaamiskertaa on liian lyhyt aika ystäväystyä uuden ihmisen kanssa ja ehdottivat, että yksi toimintakausi voisi jatkua koko lukuvuoden. Tytöt kokivat ryhmän hyväksi ja turvalliseksi ja jossa on samanhenkisiä ihmisiä. Suljettu ryhmä koettiin hyväksi, ja vanhempien kanssa yhteinen tapaamiskerta kiusalliseksi.

Kuvakollaasin avulla opiskelijat arvioivat psyykkistä terveyttä. Harjoituksen purussa tytöt kertoivat reippaasti tulevaisuuden toiveistaan ja ajatuksistaan. Yhteisiä tulevaisuuden haaveita olivat mm. matkustelu, viihtyisä asunto, parisuhde, mieluisa työ, ystävät ja yleinen onnellisuus. Tyttöjen kesken nousi seuraavia asioita toimintakauden loputtua: positiivinen sävy puhuttaessa ryhmästä, itseilmaisuus on kehittynyt osaksi

tunnekorttien avulla, ryhmä olisi saanut kestää kauemmin ja jakaessaan asioita keskenään tytöt ovat huomanneet heillä olevan hyvin samankaltaisia ajatuksia.

Opiskelijat käyttivät haastattelua ja edelleen jana-harjoitusta selvittääkseen fyysisen terveyden muuttumista. Tytöt olivat kokeneet pilateksen mukavaksi toiminnaksi, mutta liikunta- ja ruokailutottumukset eivät ole muuttuneet.

Koulunkäynnin parantumisesta opiskelijat arvioivat haastatteleamalla tyttöjä käyttäen hyväksi kuvakollaasia. Tyttöjen sosiaalisuus koulussa on lisääntynyt, ja parilla tytöllä on tarkempia suunnitelmia koulutuksen suhteen.

Muutama opiskelijoitten määrittämiä kehitysideoita syksyille 2013:

1. liikuntakertoja enemmän
2. vanhempien kanssa tehtävän yhteistyön kehittäminen
3. kokonaiskesto

Tytöt mainitsivat hyvänä palautteena maksuttomuuden, mukavat toiminnot, tutustumisen uusiin paikkoihin ja sopivan kokoontumisajan. Kehittävänä palautteena tytöt olisivat toivoneen joustoa tapaamispäivissä.

X on toimintaa tytöille – muotoinen ryhmätoiminta koettiin hyödylliseksi ja tarpeelliseksi. Toukokuussa pidetyssä toimijoiden arviointipalaverissa kävimme läpi opiskelijoitten arviointiraportin, ja käänsimme katseemme jo tulevaan syksyyn ja uuteen toimintakauteen.

7.2 Syksy 2013

Varmistus syksyn 2013 rahoituksesta saatiin jo ennen kesälomaa, joten uuden ryhmän markkinointi pystyttiin aloittamaan heti koulujen alettua. Rahaa oli käytettävissä niin ikään 1000€. Koulu oli jälleen päävastuussa markkinoinnista.

Ilmoitin keväällä halukkuuteni jatkaa tyttöryhmän ohjaajana, ja sain ohjaajakaverin Puolivälinkankaan nuorisokeskuksesta.

Kokoonnuimme työryhmän kanssa elokuun lopulla käynnistelemään suunnittelua. Kävimme läpi edellistä kevättä ja samalla orientoimme uutta ohjaajaa. Markkinointi oli sujunut sen verran hyvin, että pääsimme aloittamaan ryhmän syyskuun puolessa välissä. Ryhmässä aloitti kahdeksan tyttöä. Työryhmän kokouksessa sovimme noudattavamme edellisen syksyn sapluunaa kuitenkin ottaen huomioon kehittämiskohteet. Saimme ohjaajaparini ja tyttöjen kanssa muuten vapaat kädet suunnitella syksyn toiminnot.

Kävimme tapaamassa tyttöjä koululla ennen aloitusta kyselemässä toiveita ja sopimassa vakion tapaamispäivän.

Toisen toimintakauden tapaamiset pidettiin 19.9.2013–5.12.2013. Tuiran nuorisotalon lopetettua toimintansa, saimme pääpaikaksi Heimola-nimisen rakennuksen Tuirasta. Kyseisessä rakennuksessa toimii mm. Tuiran neuvola. Toisin kuin keväällä, syksyn tapaamiset sovittiin perjantai-illoiksi tyttöjen omien menojen vuoksi. Epäilimme aluksi hiukan tyttöjen osallistumista perjantai-iltaisiin, mutta turhaan. Paikasta ja toiminnasta riippuen halusimme edelleen tarjota tytöille terveellisen välipalan, ja koulu bussiliput.

Ensimmäinen kerta oli teemaltaan hyvin paljon samanlainen kuin keväällä. Suunnitelimme toimintoja, teimme ryhmälle omat säännöt, kävimme läpi käytännön asioita ja teimme ryhmäytysharjoituksia. Käytimme jälleen hyväksi erilaisia tunnekortteja.

Toisella kerralla niin ikään askartelimme vihkot itsellemme ja teimme ryhmäytysharjoituksia.

Kolmannella kerralla olimme varanneet käyttöömmme kaupungin nuorisopalveluitten seikkailukasvatustiimiltä tangrammeja. Tyttöillä oli tietty määrä tietyn muotoisia palasia, joista heidän täytyi yhdessä muodostaa erilaisia kuvia. He tekivät tangramtehtäviä ryhmissä. Tangrammien jälkeen lähdimme valokuvaamaan lähimaastoon ja kävimme kahvilassa juomassa kaakaot.

Neljännellä kerralla olimme seinäkiipeilemässä Puolivälinkankaan nuorisotalolla. Oulun kiipeilyseura -91:ltä saimme vetäjän.

Viidennellä kerralla kokkailimme Merikosken koulun kotitalousluokassa Marttaliiton Martta-rouvan komennuksessa.

Kuudella kerralla kävimme vierailulla Nuorten tieto- ja neuvontakeskus Napissa ja Oulun Tyttöjen Talolla. Vierailujen jälkeen kävimme juomassa kaakaot kahvilassa.

Seitsemännellä kerralla olimme taas Puolivälinkankaan nuorisotalolla Nia-tanssimassa.

”Nia (Neuromuscular integrative action) on tanssillinen liikuntamuoto, jonka fitness-ohjaajat Debbie ja Carlos Rosas kehittivät Yhdysvalloissa 1980-luvun alussa. Niassa pyritään liikkumaan ihmiselle luonnollisella tavalla ja liikkumisesta nauttien. Nia yhdistää valloittavalla tavalla itämaisten ja länsimaisten lajien elementtejä ja energiaa. Tanssin, kamppailulajien ja rentoutustekniikoiden yhdistäminen tekee Nia-tunnista iloa, keskittymiskykyä, tasapainoisuutta ja kuntoa kohottavan elämyksen. Tavoitteena on kehittää omaan tahtiin kehon eri osa-alueita: voimaa, liikkuvuutta, ketteryyttä ja venyvyyttä.”

<http://www.zeera.fi/Niatanssi.html>

Kahdeksannella kerralla vietimme tyttöjen iltaa tortillojen, herkkujen, käsi- ja kynsihoitojen ja Sing Starin merkeissä Kaijonharjun nuorisotalolla.

Toiseksi viimeisellä virallisella kerralla kävimme elokuvissa ja viimeisellä kerralla päätösjuhlaa vietimme ravintola Pannussa.

Syksyn toiminnan arviointikerta pidettiin 11.12 Hermolassa. Keväästä poiketen vedimme ohjaajaparini kanssa arviointikerran kahdestaan. Arviointikertaa oli havainnoimassa yksi ulkopuolinen henkilö, silloinen Puolivälinkankaan nuorisotalon ja Nuorisokahvila Bysiksen sosionomiharjoittelija. Syksyn arviointikerrassa ja arvioinninkeruumenetelmissä halusimme painottaa toiminnan ja sisältöjen arviointia ja tyttöjen ajatusten herättelyä tulevaisuutta varten.

Aloitimme arviointikerran havainnoijan esittelyllä ja mistä arviointikerrassa on kyse. Kävimme läpi kerran erityiset säännöt: keskitytään annettuihin tehtäviin, annetaan

puheenvuoro kullekin vuorollaan ja kunnioitetaan puhujaa. Kävimme arviointikerran aloitusfiilikset läpi tunnekorteilla ennen varsinaisten tehtävien aloitusta.

Varsinaiset arviointiharjoitukset aloitimme jana-tehtävällä, jolla mitattiin tehtyjen toimintojen suosiota. Sen jälkeen tytöt tekivät henkilökohtaiset ihanne-minät, millaisia haluaisivat olla, millaisia asioita pitävät tärkeänä ja millaisia asioita haluaisivat olevan elämässään viiden vuoden päästä. Teimme tytöille apukysymyksiä, jotta tehtävän miettimiseen ei kuluisi hirveästi aikaa. He saivat käyttää luovuutta kollaasin tekemisessä. Otimme nuorisotaloilta kyniä, askartelutarvikkeita, lehtiä ja muuta materiaalia tehtävää varten. Henkilökohtaiset kollaasit esiteltiin muille ryhmäläisille. Henkilökohtaisista ihanne-ministä tytöt kokosivat yhteisen kollaasin, jossa näkyy ryhmäläisten tulevaisuuden ajatuksia ja toiveita. Yhteisen ihanneminän he esittelivät ohjaajille ja havainnoijalle. Sen jälkeen söimme välipalan, jutustelimme fiiliksistä, menneestä toimintakaudesta ja päätimme toimintakauden loppufiiliksiin tunnekorttien avulla.

8 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTTAMINEN

8.1 Tavoite, tarkistus ja tutkimuskysymykset

Opinnäytetyöni tarkoitus on esitellä toimintamalli, arvioida syksyn 2013 toimintakautta ja esittää kehitysehdotuksia tulevaisuutta varten. Arvioinnin tavoitteena on saada selville toimintakauden toiminnan mielekkyys, suosituimmat ja epäsuosituimmat toiminnot, mitä tytöt toivovat elämältään viiden vuoden päästä ja tuoda julki em. lisäksi vanhempien palautteesta ja ohjaajien havainnoinnista esiin tulleita kehitettäviä asioita ryhmätoiminnan tulevaisuutta varten.

Tarkemmiksi tutkimuskysymyksiksi asetan:

- Mikä syksyn 2013 toiminnassa oli arvioinnin perusteella onnistunutta / epäonnistunutta?
- Miten toiminta voi kehittyä?
- Mikä estää toiminnan kehittymisen?

8.2. Lähestymistapa ja aineistonkeruu

Lähestyn opinnäytetyötäni laadullisen tutkimuksen näkökulmasta. Laadullisessa tutkimuksessa lähtökohta on todellisen elämän kuvaaminen ja sen moninaisuus. Koska todellisuutta ei voi pilkkoa osiin mielivaltaisesti ja tapahtumat kietoutuvat toisiinsa, voi tutkimuksesta löytää monensuuntaisia suhteita. Laadullisessa tutkimuksessa kohdetta pyritään tutkimaan mahdollisimman kokonaisvaltaisesti. (Hirsjärvi, Remes, Saja-vaara 1997, 161.)

Muita laadullisen tutkimuksen piirteitä ovat:

- suositaan ihmistä tiedon keruun välineenä,
- käytetään induktiivista analyysia,
- aineiston hankinnassa käytetään laadullisia metodeita,
- tutkimuksen kohdejoukko valitaan tarkoituksenmukaisesti,
- tutkimussuunnitelma muotoutuu tutkimuksen edetessä ja
- käsiteltävien tapauksien ainutlaatuisuuden vuoksi aineiston tulkinta on myös sen mukainen.

Induktiivisen analyysin lähtökohta ei ole teorian tai hypoteesin testaaminen vaan aineiston monitahoinen ja yksityiskohtainen tarkastelu. Aineiston hankinnan laadullisia metodeita ovat esim. teemahaastattelu ja osallistuva havainnointi. (Hirsjärvi yms. 1997, 164.)

Laadullisessa, toisin kuin tilastollisessa tutkimuksessa, tutkijalla on toiminnallisen vapauden vuoksi mahdollisuus tutkimuksen joustavaan suunnitteluun ja toteutukseen. (Eskola, Suoranta 1998, 20.)

Laadullisen tutkimuksen tutkimustyyppit voi jakaa karkeasti neljään lähestymistapojen ryhmään: kielen piirteet, säännönmukaisuuksien keksiminen, tekstin tai toiminnan merkityksen ymmärtäminen ja reflektio. Laadullista tutkimusta voi ajatella väripaletilla: jokainen tutkija tekee tutkimuksensa ja sekoittaa omat värinsä haluamallaan tavalla. (Hirsjärvi yms. 1997, 165.)

Aineistonkeruumenetelminä opinnäytetyössäni käytin palautekyselyä ja havainnointia.

Kysely on yksi survey-tutkimuksen keskeinen menetelmä. Standardoituus kyselyn ominaisuutena tarkoittaa sitä, että selvittävä asia kysytään jokaiselta vastaajalta täsmälleen samalla tavalla. Survey-tutkimuksen avulla kerätty aineisto käsitellään kvantitatiivisesti, joten kvalitatiivinen tutkimus ei aina merkitse läheistä kontaktia tutkittaviin. (Hirsjärvi yms. 1997, 193–194.)

Kyselytutkimusten etuna on laaja tutkimusaineisto (monta vastaajaa ja monta kysymystä). Se myös säästää aikaa ja vaivaa tutkijalta. Toisaalta kyselyn avulla kerättyä aineistoa pidetään pinnallisena ja teoreettisesti vaatimattomana. Ei ole myöskään mahdollista olla varma ovatko vastaajat ottaneet kyselyn vakavasti ja vastanneet rehellisesti, ovatko vastausvaihtoehdot vastaajien kannalta onnistuneet ja kuinka perehtyneitä vastaajat ovat kyselyn aiheeseen. Vastauksissa voi käydä kato, ja hyvän kyselylomakkeen laatiminen on työlästä ja vaatii tutkijalta tietotaitoa. (Hirsjärvi yms. 1997, 195.)

Kyselyn muotoja ovat posti- ja verkkokyselyt ja kontrolloitu kysely. Kontrolloituja kyselyitä on kahdenlaisia: informoituja ja henkilökohtaisesti tarkistettuja. Tutkimuksessa toteutetut kyselyt olivat informoituja siinä mielessä, että lomakkeet jaettiin tapaamis-kerroilla ja työille selostettiin, miksi kyselyyn pitää vastata ja mitä varten ne kerätään. He täyttivät ja palauttivat kyselyt saman tien täytettyään, eivätkä omalla ajalla niin kuin informoidussa kyselyssä. Henkilökohtaisesti tarkistetussa kyselyssä tutkija lähettäisi kyselyt postitse, mutta noutaa ne itse henkilökohtaisesti samalla voiden tarkistaa ja keskustella kyselyyn tai tutkimukseen liittyvistä asioista vastaajien kanssa. (Hirsjärvi yms. 1997, 196–197.)

Kyselylomakkeella voi kerätä tietoa faktoista, käyttäytymisestä ja toiminnasta, tiedoista, arvoista, asenteista ja mielipiteistä. Lomakkeen kysymykset voidaan laatia avoimiksi, monivalintakysymyksiksi tai asteikkoihin. Avoimissa kysymyksissä esitetään kysymys ja jätetään tila vastaukselle. Monivalintakysymyksissä vastausvaihtoehdot on valmiiksi määritetty ja vastaaja valitsee ohjeen mukaisesti yhden tai useamman vastausvaihtoehdon. Asteikkokysymyksissä vastaaja valitsee vaihtoehdon sen mukaan, miten voimakkaasti hän on samaa tai eri mieltä. Tietokoneteknologian kehitys on lisännyt strukturoitujen (asteikko ja monivalinta) kyselymuotojen suosiota. Kuiten-

kin kvalitatiivisessa tutkimuksessa avoimet kysymykset ovat pitäneet pintansa. Avoimet kysymykset antavat vastaajalle mahdollisuuden kertoa todelliset tunteensa ja ajatuksensa, kun taas monivalinta- ja asteikkokyselyissä vastaaja kahlitaan valmiisiin vaihtoehtoihin. (Hirsjärvi yms. 1997, 198–201.)

Havainnointi taas on eri tieteiden yhteinen ja välttämätön perusmenetelmä. Tieteellinen havainnointi ei ole vain asioiden näkemistä, vaan tarkkailua. Havainnoinnin avulla tutkija pääsee tutkittavien luonnolliseen ympäristöön ja saa välitöntä tietoa yksilöiden tai ryhmien toiminnasta, käyttäytymisestä ja vuorovaikutuksesta. Se tuottaa mielenkiintoista ja monipuolista aineistoa. Havainnointimenetelmää on kuitenkin kritisoitu eniten havainnoijan läsnäolon aiheuttamasta ristiriidasta häiritä tilannetta tai jopa sen kulkua. Sen lisäksi havainnoinnin toteuttaminen vie aikaa. Siihen liittyy myös eettisiä ongelmia, esim. kuinka paljon tutkittaville kerrotaan havainnoinnin kohteista. (Hirsjärvi yms. 1997, 212–214.)

Havainnoinnin lajit jaetaan kahteen ryhmään: systemaattiseen ja osallistuvaan havainnointiin. Systemaattisessa havainnoinnissa havainnoija on täysin ulkopuolinen eikä osallistu toiminaan millään tavalla. Itse havainnointi on tarkasti jäsenneiltyä ja systemaattista. Osallistuvassa havainnoinnissa havainnoija on ryhmän jäsen tai toimintaan osallistuva ja itse havainnointitilanne on hyvin luonnollinen ja vapaa. Havainnointia käyttäessä tutkijan tulee muistaa pitää erillään havainnot ja oman tulkinsa niistä. (Hirsjärvi yms. 1997, 214–217.)

Ryhmätoiminnan aikana tytöiltä kerättiin viideltä (ensimmäiseltä) tapaamiskerralta kymmenestä kirjallinen palaute. Sen lisäksi olemme olleet vanhempiin yhteyksissä suurimmalta osin koulun Wilma-järjestelmän kautta. Wilman kautta olemme informoineet vanhempia ryhmän alussa, ryhmän aikana kaikista muutoksista ja lopussa palutekyselyn kautta. Ryhmän loputtua lähetimme vanhemmille Wilman kautta vapaa sana -muotoisen kyselyn ja kiitimme yhteistyöstä.

Arviointikerralla tytöt arvioivat toimintakertojen sisältöjä myös jana-tehtävällä asteikolla 1-10, josta laskin jokaiselle tapaamiskerran sisällölle keskiarvon. Arviointikerralla tyttöjä oli paikalla kuusi.

Ihanne-minä -tehtävä toteutettiin niin ikään arviointikerralla ja sen ajatuksena oli ryhmätoiminnan päätyttyä kääntää tyttöjen katseet kohti tulevaa. Tytöt saivat viedä henkilökohtaiset ihanne-minänsä mukanaan, mutta pyysin yhteisen ihanne-minän itselleni opinnäytetyötä varten. Tytöt lähtivät purkamaan tehtävää vertailemalla ja keskustelemalla ihanne-ministään, ja etsivät yhteisiä asioita, joita toivoisivat viiden vuoden päästä elämässään olevan. He tekivät tehtävän itsenäisesti ryhmänä, jotta voisivat esittää tuotoksensa meille valmiina.

Arviointikertaa oli havainnoimassa opiskelijaharjoittelija Puolivälinkankaan nuorisotalolta. Havainnointi oli systemaattista ja jäsenneltyä, eikä havainnoija osallistunut arviointikerran muuhun toimintaan. Teimme hänelle havainnointia helpottavia ja auttavia kysymyksiä etukäteen.

Muutoin koko toimintakauden ajan pidimme yllä avointa keskustelua ryhmän toiminnasta, toiveista ja kritiikistä. Jokaisella kerralla ennen, aikana ja jälkeen (riippuen toiminnasta) vaihdoin avoimesti ajatuksia ja tuntemuksia. Ryhmän kesken ajatusten vaihto oli helppoa.

8.3 Analyysi, eettisyys ja luotettavuus

Asetetut tutkimusongelmat voivat ohjata aineistonkeruumenetelmien ja analyysien valintaa. Analyysia tehdessä tutkijalle selviää vastaukset ongelmiin, tai vaihtoehtoisesti minkälaiset tutkimuskysymykset olisi pitänyt asettaa. Empiirisessä tutkimuksessa ennen analyysia tehdään esityö: tarkastetaan tiedot virheiden ja puutteiden osalta, täydennetään tiedot haastatteluin tai kyselyin ja aineiston järjestäminen valittuja toimenpiteitä käyttäen. Tallennettu kvalitatiivinen aineisto kirjoitetaan puhtaaksi eli litteroidaan. (Hirsjärvi yms. 1997, 221–222.)

Analyysitapa ei määräydy tietyn säännön mukaan eikä aina ole selvää milloin ja kuka analyysia tekee. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa, jossa aineistoa kerätään useassa vaiheessa käyttäen rinnakkain eri menetelmiä, analyysia voi tehdä pitkin matkaa. Aineiston analyysi voi edetä lineaarisesti tai spiraalimaisesti. Linearisessa etenemisessä aineiston kuvaamisesta siirrytään luokitteluun ja niin edelleen yhdistelyyn, jos-

ta saadaan aikaan selitys. Spiraalimaisessa etenemisessä edetään ja palataan takaisin ja sitten taas edetään, kunnes saadaan selitys. Spiraalimainen eteneminen on tyypillistä kvalitatiivisen tutkimuksen analyysille. (Hirsjärvi yms. 1997, 223–224.)

Aineiston analyysitavat voi karkeasti jakaa kahteen osaan: selittäminen ja ymmärtäminen. Analyysitavan valinnassa pääperiaatteena on valita tapa, joka tuo vastauksen tutkimusongelmaan. Laadullisessa tutkimuksessa analyysivaihe koetaan vaikeaksi, koska mahdollisuuksia on paljon ja tiukkoja sääntöjä ei ole. Myös laadullista aineistoa on mahdollista analysoida tilastollisten tekniikoiden avulla. Kuitenkin tavallisimmat laadulliset analyysimenetelmät ovat teemoittelu, tyypittely, sisällönerittely, diskurssi-analyysi ja keskusteluanalyysi. (Hirsjärvi yms. 1997, 224.)

Analysoin seuraavaksi palautekyselyaineistoa, jana-harjoitusta ja havainnoijalta saatua aineistoa teemoittelun ja tilastollisesti kuvaavan analyysin avulla.

Tytöille tehdyssä palautekyselyssä oli neljä kohtaa:

- mikä oli kivaa,
- mikä oli tylsää,
- vapaa sana ja
- ympyröi tämän hetkinen fiilis:
 - ”:D” naurava kasvo,
 - ”:|” ilmeetön kasvo ja
 - ”:(” surullinen kasvo.

Kivoiksi mainituista asioista nousi selkeästi seuraavat teemat: välipala, askartelu/käsin tekeminen, kokemus uudesta paikasta (kahvila, puisto), valokuvaaminen ja ruoanlaitto. Tylsiksi asioiksi ei ollut mainittu mitään. Kasvokuvavaihtoehtoista ”:D” oli saanut 16 valintaa, ”:|” yhden ja tyttöjen oma kasvo ”:)” kahden em. kasvon välistä kaksi valintaa. Palautelappuja saatiin yhteensä 19. Toimintakertojen ja tyttöjen läsnäolojen perusteella 100 % palautelappumäärä olisi ollut 45.

Vanhemmille lähetetty avoin kysely koulun Wilma-järjestelmän kautta ei tuottanut toivottua tulosta: yksi kahdeksasta vanhemmasta vastasi siihen. Joka tapauksessa ainoa palaute, joka saatiin, oli hyvin positiivista. Palautteessa oli kehuttu toimintojen sisältöjä, yleensä tällaisen toiminnan järjestämistä ja sen positiivista vaikutusta vastaajavanhemman tyttäreen. Yksin ainoa palaute kertoo toki sisällöltään positiivista

tarinaa, mutta muut seitsemän vastaamatonta sitä, että suurin osa vanhemmista ei ollut kiinnostunut vastaamaan palautteeseen. Olivatko edes huomanneet, mutta eivät vaivautuneet? Tiesivätkö vanhemmat koko toimintakautena, että tyttärensä oli ollut tällaisessa toiminnassa mukana?

Havainnoija ei ollut käynyt ryhmän tapaamisissa aiemmin eikä tuntenut tyttöjä entuudestaan. Annoimme hänelle apukysymyksiä, joihin nojata havaintoja tehdessään. Hänen roolinsa oli katsoa sivusta ja seurata tapaamiskertaa. Seuraavassa hänen ajatuksiaan:

”Ryhmä toimii selkeästi, ohjaajat omassa roolissaan, kertovat mitä milloinkin tehdään. Tunnelma oli alussa rauhallinen, lämmin, avoin (ohjaajien ansioista). Myös ohjaajat osallistuivat toimintaan, hilpeyttä oli ilmassa.”

”Osa ryhmäläisistä oli selkeästi rohkeampia ja enemmän äänessä, osa vähemmän. Kaikki osallistuivat, mutta yksi otti selkeästi johtajan roolia.”

”Tytöt näyttivät tutustuneen toisiinsa, osa on hyviä ystäviä keskenään.”

”Näyttää siltä, että kaikki uskaltavat olla omia itsejään ryhmässä ja uskaltavat sanoa mielipiteensä.”

”Kehon kieli on suurimmalla osalla rentoa, avointa ja rempseää.”

”Tehtävien alussa tytöt aristelivat vähän, mutta lähtivät tekemään lopulta reippaasti.”

”Tunnelma tehtävien aikana oli leppoisa ja rento. Tytöt uskalsivat kysyä, jos oli jotain epäselvää. Näytti siltä, että ohjaajat olivat saaneet tyttöjen luottamuksen.”

”Loppua kohden tyttöjen mielenkiinto tehtäviin latistui, mutta ohjaajat rohkaisivat heitä tekemään tehtävät loppuun asti.”

”Ryhmässä tytöillä on erilaisia rooleja.”

Havainnoijan aineistosta nousee yleisesti esille, että ryhmä toimi hyvin, vaikka pääosin ohjaajajohtoisesti. Ohjaajat olivat osallistuneet ryhmän toimintaan, eivät pelkätään ohjanneet. Tytöt olivat ottaneet itselleen erilaisia rooleja ryhmässä. Tehtävästä tai toiminnasta riippuen tytöt aristelivat tehtävän aloitusta, ja loppupuolella heidän mielenkiintonsa ja keskittymisensä herpaantui. Tunnelma ryhmässä oli lämmin, avoin, kaikki ryhmäläiset huomioon ottava ja turvallinen.

Jana-tehtävän tuloksia lähdin analysoimaan ilman suurempia kikkailuja selkeästi tekemällä positiivisen koordinaatiston (y-janalle toimintakerrat 1-10 ja x-janalle pistemäärät toimintakerroille 1-10). Sen jälkeen sijoitin tyttöjen antamat pisteet jokaiselle kerralle koordinaatistoon (1. toimintakerta koordinaatiston y-akselilta numerosta 1 ja x-akselilta toimintakerralle annettu pistemäärä). Sijoitin kaikkien tyttöjen pistemäärät samalle koordinaatistolle, josta näki suoraan koko otannan tuloksen. Sen jälkeen laskin jokaiselle toiminnolle keskiarvon.

Jana-tehtävän avulla lasketut toimintojen sisältöjen keskiarvot olivat:

- 1. kerta: suunnittelua, tutustumista → 6,6
- 2. kerta: askartelua → 7,5
- 3. kerta: valokuvausta ja kahvila → 7,8
- 4. kerta: seinäkiipeily → 7,8
- 5. kerta: kokkailua → 7,8
- 6. kerta: vierailu Nappi/Tyttöjen Talo → 4,5
- 7. kerta: niatanssi → 3,0
- 8. kerta: tyttöjen ilta → 8,4
- 9. kerta: elokuvissa käynti → 9,3
- 10. kerta: ravintola → 8,8

Jana-tehtävän aineiston tuloksista selkeästi kaksi huonointa olivat toimintakerrat 6 ja 7. Toiminnot 9 ja 10 olivat kaksi suosituinta. Kuitenkin toiminnot 1-5 ja 8-10 saivat selkeästi enemmän pisteitä kuin toiminnot 6 ja 7.

Arviointikerralla toteutettiin myös ihanneminä-tehtävä, jonka tarkoituksena oli suunnata tyttöjen ajatuksia tulevaisuuteen ja selvittää, mitä he toivovat viiden vuoden päästä elämältään. Jokainen heistä teki oman ihanneminänsä yksilötyönä, jonka jälkeen he keskustelivat henkilökohtaisista tuotoksistaan ja etsivät yhdessä tehtävälle ihanneminälleen toistuvia teemoja. Tyttöjen yksilötyöistä löytämät yhteiset teemat olivat: ystäviä, ammattia, poikaystävää, lemmikkiä, asuntoa, rahaa, terveyttä, autoa, matkustelua ja onnellisuutta

Ovatko aineiston analysoinnin tulokset luotettavia? Tutkimuksen tekemisessä virheiden syntymistä pyritään välttämään, mutta luotettavuus ja pätevyys voivat vaihdella.

Niiden tutkimustapojia on monia erilaisia. Reliaabelius tarkoittaa tutkimuksen toistettavuutta. Se voidaan todeta esim. kahdelta tutkimuskohteelta saaduista samasta tuloksesta tai kahdella eri kerralla saadusta yhden tutkimuskohteen samasta tuloksesta. Validius tarkoittaa tutkimusmenetelmän kykyä mitata juuri sitä, mitä oli tarkoituskin. Esim. jos kyselylomakkeen kysymykset voi ymmärtää monelle tavalla tai jos tutkija käsittelee saatuja tuloksia oman ajatusmallin mukaisesti, ei tulos ole välttämättä pätevä. (Hirsjärvi yms. 1997, 231–232.)

Kaiken tutkimuksen luotettavuutta tulisi arvioida. Laadullisissa tutkimuksissa luotettavuus näkyy kuvauksen ja siihen liitettyjen selitysten yhteensopivuutena. Luotettavuutta kohentaa selostus tutkimuksen toteuttamisesta. Tulosten tulkinnassa pätee sama vaatimus: tulkinnoille on esitettävä perusteet. (Hirsjärvi yms. 1997, 232–233.)

Olen opinnäytetyössäni pyrkinyt antamaan selkeän kuvan toiminnasta, mitä olemme tehneet, millä tavoin tutkimus (syksyn 2013 arviointi ja kehitysehdotukset) on suoritettu ja mitä siitä olen saanut irti.

Pyrimme luomaan palautekyselyn mahdollisimman helpoksi vastata, mutta kuitenkin sellaiseksi, josta saisimme tietoa. Siltä kannalta, että palautekyselyn vastauksissa toistuivat saman teemat (toimintojen kivat sisällöt, ei ollut mielletty mitään toimintaa epämuikavaksi ja oli eniten nauravia kasvoja), voidaan ajatella tulosta luotettavaksi. Toisaalta palautekyselytulos ei kata kaikkia toimintoja (kattavat kerrat 1-5), joten koko toimintakautta ajatellen palaute on vajavainen. Yksi kahdeksasta vanhemmasta vastasi kaikille vanhemmille lähetettyyn avoimeen kyselyyn. Yksikin positiivinen palaute oli hyvä, mutta ei anna luotettavaa kokonaiskuvaa tyttöjen vanhempien ajatuksista.

Havainnointitilanteen ristiriita, kuten edellä mainitsin, oli ulkopuolisen havainnoijan läsnäolon mahdolliset vaikutukset tilanteeseen. Ryhmän ohjaajan näkökulmasta ajatellen, ja myös toisen ohjaajaparini kanssa vaihdoimme ajatuksia, että mielestämme ulkopuolinen havainnoija ei häirinnyt tai muuttanut arviointitilannetta juurikaan. Työille esiteltiin havainnoija ja kerrottiin, mikä hänen tehtävänsä on kyseisessä tilanteessa. Sen perusteella, miten tytöt olivat aikaisemmillä kerroilla olleet ja toimineet, ei muu-
tosta aikaisempaan arviointikerralla ollut. Siltä kannalta pidän havainnointia onnistuneen ja luotettavana. Havainnoijalla ei ollut aikaisempaa kokemusta, mutta tehtävän

helpottamiseksi teimme hänelle avustavia kysymyksiä ja asioita, joita haluaisimme hänen seuraavan. Kokemuksen puute saattoi vaikuttaa havainnoinnin luotettavuuteen. Sen lisäksi ryhmän toisena ohjaajana ja tutkimuksen tekijänä varsinkin havainnoijan ajatusten läpi käymisessä ja omien ajatusten erille pitämisessä oli vaikeuksia, mikä on luotettavuuden selkeä uhka. Koen kuitenkin saaneeni selkiytettyä havainnoijan pääpointit antamatta omien mielipiteitteni vaikuttaa.

Jana-tehtävä antoi selkeimmän kuvan onnistuneimmista ja epäonnistuneimmista toiminnan sisällöistä. Tehtävänanto oli ymmärrettävä ja tytöille helppo ja nopea toteuttaa. Jana-tehtävä kyselyn muotona oli ehkä kivempi toteuttaa kuin aiempi palautemuotoinen kysely. Luotettavuutta antaa tarkka selitys, mitä ja miten johonkin tulokseen on tultu. Alusta loppuun saakka tarkoin selitettynä ja suurimmalla tekijäprosentilla totean, että jana-tehtävän tulos on kenties luotettavin.

Ihanneminä-tehtävällä ei pyritty arvioimaan toimintaa vaan toiminnan päätyttyä suuntaamaan tyttöjen katseet tulevaisuutta kohti. Tehtävä itsessään oli jo valmiiksi tyttöjen tekemä analyysi teemoittelun avulla, jossa he omista ihanneministään kokosivat yhteiset teemat sisältävän koko ryhmän ihanneminän. Tyttöjen yhteiseen ihanneminään valittuja teemoja voi pitää luotettavina, koska ne on koottu ohjeiden mukaan teemoista, jotka eniten toistuvat henkilökohtaisissa ihanneminissä.

Perusoletuksena, kuten kaikissa muissakin edellisissä analysoinneissa, että tytöt ovat ymmärtäneet tehtävänannon ja tehneet tehtävät tosissaan. Toisaalta niin ihanneminässä-, jana-tehtävässä kuin palautteessakin toistuivat tietyt teemat, joten tytöt ovat ymmärtäneet tehtävän, vaihtoehtoisesti kaikki ovat tajunneet väärin, kukaan ei ole tehnyt tosissaan tai kaikki ovat tehneet leikillään pääosin samalla tavoin.

Tutkimuksen tekemisessä nousee monia eettisiä kysymyksiä. Tutkimus, joka noudattaa hyvää tieteellistä käytäntöä, on eettisesti hyvä tutkimus. Tutkijat

- noudattavat tiedeyhteisön tunnustamia toimintatapoja (rehellisuutta, huolellisuutta ja tarkkuutta) tutkimustyössä, tulosten tallentamisessa, esittämisessä ja arvioinnissa,
- soveltavat tieteellisen tutkimuksen kriteerien mukaisia eettisiä tiedonhankinta-, tutkimus- ja arviointimenetelmiä

- toteuttavat avoimuutta tutkimuksen tuloksia julkaistaessa,
 - ottavat huomioon muiden tutkijoiden työn ja saavutukset omassa tutkimuksessaan,
 - tutkimusryhmän jäsenten asema, oikeudet, osuus tekijyydestä, vastuut ja velvollisuudet määritetään, sekä tulosten omistajuutta ja säilyttämistä koskevat kysymykset kirjataan ennen tutkimuksen aloittamista,
 - ilmoittavat rahoituksesta tutkimukseen osallistuville ja siitä raportoidaan tutkimuksen tuloksia julkaistaessa,
 - noudatetaan hyvää henkilöstö- ja taloushallintoa.
- (Hirsjärvi yms. 1997, 23–24.)

Eettisiä ongelmia aiheuttavat erityisesti tiedonhankintatavat ja koejärjestelyt. Lähtökohtana tutkimuksessa tulee olla ihmisarvon kunnioittaminen. Sitä pyritään kunnioittamaan antamalla ihmisille mahdollisuus päättää haluavatko he osallistua tutkimukseen vai eivät. Tutkimukseen osallistuvilta vaaditaan perehtyneesti annettu suostumus. Käytännössä se tarkoittaa sitä, että osallistujia on informoitu, mitä tulee tapahtumaan, henkilöiden tulee täydessä ymmärryksessä, heidän täytyy olla päteviä tekemään arviointi, ja suostumuksen tulee olla täysin vapaaehtoinen. Muita huomioonotettavia eettisiä periaatteita ovat:

- Toisten tekstiä ei plagioida (esitetä omanaan),
- Tutkija ei plagioi itseään (omia tutkimuksia),
- Tuloksia ei
 - yleistetä kritiikittömästi,
 - sepitetä eikä
 - kaunistella,
- Raportointi ei saa olla puutteellista tai johtaa harhaan
- Toisten tutkijoiden osuutta ei vähätellä ja
- Tutkimukseen haettuja ja myönnettyjä määrärahoja ei käytetä väärin.

Eettisesti hyvän tutkimuksen tekeminen on haastavaa. Aineistonhankinnan juridiikan, aineistojen anonymisoinnin ja arkistoinnin lisäksi Internetin käyttö tutkimuksen aineistona tuo uusia eettisiä kysymyksiä. (Hirsjärvi yms. 1997, 24–27.)

Opinnäytetyön ja siihen liittyvän tutkimuksen ensimmäinen eettinen kysymys liittyy varmasti siihen, että olen sekä opinnäytetyön ja tutkimuksen tekijä, että tutkimuksen kohteen (toiminnan) toinen ohjaaja. Kuinka objektiivinen voin tutkimuksen tekijänä olla kun yhtä aikaa olen toiminnassa subjektiivinen tekijä? Asiaa voisi verrata työn ja vapaa-ajan erottamiseen. Pitää keskittyä ja pystyä erottamaan ohjaajan rooli ja ryhmässä toimiminen tutkimuksen tekemisestä. En kiellä, ettei se olisi ollut vaikeaa, mutta aineistoa läpi käydessä ja analyysia tehdessä koen pystyneen pitämään oman ajatukseni kurissa. Oikeastaan varsinkin analyysin kirjoittaminen tuotti vaikeuksia sen verran, että omille ajatuksille ja kokemuksille ryhmästä ja toiminnasta ei jäänyt juuri sijaa. Tulevaisuudessa, jos tutkimusta lähtisin tekemään, huolehtisin oman roolini olevan varmasti ulkopuolinen, pelkästään tutkija.

Tutkimuksesta on tehty perinteinen yhteistyösopimus, mutta sen kummempaa tutkimuslupaa ei ole haettu. Opinnäytetyöni aiheesta, toiminnan arvioinnista ja kehitysideoista on puhuttu töissä ryhmän yhteydessä esimiestasoa myöten, ja lupa sen tekemiseen on sieltä annettu. Syksyn kauden edetessä olen kertonut avoimesti suunnitelmistani tehdä opinnäytetyötutkimus ryhmän toiminnasta. Tutkimusaineistoa kerätessä tytöille kerrottiin, miksi on tärkeää, että he vastaavat huolella palautteisiin jne. Ajattelen niin, että koska tutkimuksen tarkoitus on arvioida toimintaa ja toiminnan tulevaisuutta, ei virallista lupaa asianomaisilta tarvitse. Olen pitänyt huolen siitä, että matkan aikana toimijoita ja tyttöjä on informoitu. Tulevaisuudessa ottaisin tarkemmin selvää em. asiasta ja lupa-asiakirjoista.

Muutoin koen, että opinnäytetyötutkimuksen eettisyydessä olen onnistunut. Asiatekstien lähteet ovat tarkasti ja asianmukaisesti merkityt, analyysit ovat todenmukaisia ja kriittisesti ajateltuja eivätkä ne johda lukijaa harhaan.

9 TULOKSET JA YHTEENVETO

Kokoan yhteen arviointikerralla saadut tulokset ja kehitysideoita. Kehitysideoita käyn läpi enemmän myöhemmin, joten ensin puran toiminnot ja niiden suosittuuden, tyttöjen toiveet ja vastaan ensimmäiseen tutkimuskysymykseen.

Palautekyselyn kivoja teemoja olivat siis välipala, askartelu/käsin tekeminen, kokemus uudesta paikasta (kahvila, puisto), valokuvaaminen ja ruoanlaitto oli koettu kiivoiksi tekemisiksi eikä erityisesti mitään tylsää tekemistä ei ollut mainittu. Kasvokuvavaihtoehtoista ”:D” oli saanut 16 valintaa, ”:|” yhden ja tyttöjen oma kasvo ”:)” kahden em. kasvon välistä kaksi valintaa. Tämän perusteella ainakin tyttöjen em. sisälöistä tykättiin, ja niitä kannattaa järjestää tulevaisuudessa. Palautelappujen keräämiseen jokaiselta kerralta tulisi panostaa enemmän, vaikka toimintojen sijainti ja tekeminen voikin haitata sitä.

Yhdeltä vanhemmalta kahdeksasta saatu palaute kieli sitä, että vanhemmat eivät ole liiemmin kiinnostuneita toiminnasta tai antamaan palautetta siitä. Siihen tulisi tulevaisuudessa kiinnittää huomiota, ja kehittää keinoja vanhempien asenteiden muuttamiseen toimintaa kohtaan. Siitä huolimatta ainoa vanhemmilta saatu palaute oli hyvin positiivista.

Arviointikerralla tehdyn janaharjoituksen perusteella kymmenestä toimintasisällöistä seitsemän kymmenestä on saanut keskiarvoksi yli 7. Kaksi korkeinta keskiarvoa saanutta toimintaa olivat elokuvissa ja ravintolassa käynti, kaksi alhaisinta keskiarvoa saanutta toimintaa olivat Nia-tanssi ja vierailut Nappiin ja Tyttöjen Talolle. Ne saivat selvästi keskiarvon alle muitten. Kokonaisuudessaan toimintojen keskiarvo on 7,15.

lhanneminä-tehtävien tarkoituksena oli suunnata tyttöjen ajatukset kohti tulevaa. Tuotoksesta käy ilmi, että ryhmämme vähän ujut ja hiljaiset tytöt toivoivat varmasti samoja asioita kuin kuka muu tahansa ikäisensä teinityttö. Ehkä he jopa miettivät, miten käytännössä toiveisiin voi päästä. Toivottavasti tytöt pitävät niitä oikeasti saavutettavina ja oikeasti lähtevät tavoittelemaan niitä.

Havainnoijan havaintojen perusteella ryhmässä vallitsi avoimuus, rentous ja lämpö. Tytöt antoivat sijaa toisilleen, uskalsivat olla niin samaa kuin eri mieltäkin, uskalsivat tarpeen tullen kysyä lisäohjeistusta ja näyttivät osa jopa ystäväystyneen. Ryhmä osasi toimia tarpeen tullen itsenäisesti, mutta loppuun asti oli kuitenkin ohjaajajohtoista. Ohjaajat eivät pelkästään ohjanneet ryhmää vaan osallistuivat tyttöjen mukana myös toimintaan. Ohjaajat olivat voittaneet tyttöjen luottamuksen.

Vastataan ensimmäiseen tutkimuskysymykseen: mikä toiminnassa oli onnistunutta, mikä epäonnistunutta? Toimintojen sisällöt olivat pääasiassa onnistuneet. Myös toimintojen sisältöjen arviointi oli onnistunut. Me ohjaajat olimme onnistuneet saamaan tyttöjen luottamuksen ja luomaan suhteellisen yhtenäisen ryhmän. Ryhmän kesken vallitsi rauha ja tapaamisiin oli jokaisen hyvä ja helppo tulla. Onnistunutta oli myös se kuinka tytöt löysivät tulevaisuudesta asioita joita toivottavasti lähteä tavoittelemaan. Toivottavasti hoksaavat, että pelkästään kotoa käsin toiveet eivät toteudu! Ei aivan epäonnistunutta, mutta kehitettävää on palautteen keruussa jokaiselta toimintakerralta ja yhteistyö vanhempien kanssa.

Alla tulen vastaamaan kahteen muuhun tutkimuskysymykseen: miten toiminta voi kehittyä ja mitkä ovat toiminnan kehittymisen haasteet?

Vaihdoimme ajatuksia ryhmästä ohjaajaparini kanssa pariin otteeseen toiminnan päätyttyä. Koimme, että kaikille osallistujille oli jäänyt positiivinen mieli ryhmästä. Arviointikerralla ryhmä oli paljon tiiviimpi ja ryhmäytyneempi kuin toiminnan alkaessa, joten jotain tapaamiskertojen saatossa on tapahtunut. Ryhmäläiset kertoivat loppua kohden myös henkilökohtaisia asioita, joten koemme, että luottamus meitä ohjaajia kohtaan syntyi. Ohjaajien olisi hyvä saada tyttöihin kontaktia myös yksilöinä ilman, että siitä tehdään numeroa. Ohjaajan kanssa käydyn henkilökohtaisen keskustelun jälkeen uskallus ryhmässä osallistumiseen voi kasvaa.

Syksyn ryhmä oli kevättä toiminnallisempi. Tulevaisuutta ajatellen ryhmäyttämiseen ja itsetutkiskeluun voisi panostaa enemmän. Vaikka toimintakausi oli kaikkiaan onnistunut, jäi siitä vähän pinnallinen olo. Jos tapaamiskertoja saataisiin lisää tulevaisuudessa, ehditsi ryhmähenkeä luoda pidempään ja saada toimintaan myös syvällisyyttä, ryhmän toiminnallisuuden kärsimättä.

Toimintakauden päätösarviointia olemme miettineet esimiestasoa myöten. Minkälaiseen arviointiin olisi tulevaisuudessa tarvetta? Pilottikevään syvällisempi arviointi oli tarpeellinen, koska tarvitsimme perusteet toiminnan jatkamiselle. Jos toiminta on keran todettu hyödylliseksi ja tarpeelliseksi, tarvitseeko tarpeellisuutta arvioida puolen vuoden välein? Syksyn arvioinnissa painotimme enemmän toiminnan sisältöjen arvi-

ointiin. Millaisesta toiminnasta tytöt olivat tykänneet ja mikä taas ei ollut niin kivaa. Seuraavan kauden toiminta suunnitellaan uuden ryhmän kanssa käyttäen hyödyksi edellisen ryhmän antamaa arviointia. Totta kai toimintaa on syytä tarkastella ja arvioida tarkemmin tietyin väliajoin - varsinkin, jos toiminta itse antaa aiheutta, esim. jos ryhmään ei saada osallistujia, osallistujat eivät sitoudu ryhmään tai palaute on negatiivista.

Jo edellisessä kappaleessa mainitsemani jokaisen toimintakerran palautelaput pitäisi saada kerättyä jokaiselta tapaamiskerralta, jotta palaute olisi kokonaisvaltainen. Vaikka tapaamiskerran toiminta tai paikka voi hankaloittaa palautteen keräämistä, sille pitäisi vain asettaa reilusti paikka ja aika, jolloin se toteutetaan. Lopussa kiitos seisoo, kun palautetta on tasaisesti koko kaudelta.

Ohjaajaparin kanssa näemme tyttöjen itsensä ja ryhmän kehityksen ryhmätoiminnan edetessä. Ajatuksia tulisi kirjata ylös toiminnan alkaessa ja päättyessä. Tähän pitäisi saada koulu ja vanhemmat mukaan. Emme tarkkaan tiedä tyttöjen taustoja tai miksi he ryhmään ovat hakeutuneet, millaisia he ovat koulussa tai kotona. Ryhmän kokonaisvaltaista vaikutusta tyttöihin olisi helpompi seurata, jos yhteistyö syntyisi.

Toimintakausien edetessä alkuperäisistä toimijoista osa on passivoitunut. Mikä olisi tulevaisuudessa heidän roolinsa, missä vahvuudessa ja muodossa he olisivat mukana? Toimintojen sisällöstä riippuen tarvittaessa esim. liikuntatoimeaa voisi pyytää järjestämään kokeilun jostakin lajista ja suuremman arvioinnin suunnittelun, toteutuksen ja raportoinnin voisi tarjota opintosuorituksiksi opiskelijaryhmälle. Muutamalla Oulun koululla ja lähinuorisotalolla on käynnissä tyttöryhmä, josko ei aivan samanlainen kuin tämä. Ryhmien ohjaajien kesken olemme kerran tavanneet ja vaihtaneet kuulumisia. Ainakin näiden ryhmien ja tulevien uusien ryhmien kesken tehtävää yhteistyötä ja toiminnan kehittämistä vahvistetaan.

Tällaisena taloudellisena aikana säästöt ovat läsnä joka paikassa. Työntekijäresurssit ja toimintaan saatavan rahan vähentäminen ovat varmasti haasteita tulevaisuudessa. Käytännössä laadukasta toimintaa pitäisi järjestää vähemmällä työntekijämäärällä ja vähemmällä rahalla.

10 LOPUKSI

Ohjaajana olen nauttinut X on toimintaa tytöille! -ryhmän vetämisestä. Jokainen kausi on ollut erityinen ja olemme viettäneet mukavia ainutlaatuisia hetkiä tyttöjen kanssa. Ryhmä on ollut hyödyllinen siinä olleille tytöille, mutta ohjaajana ja työntekijänä eräänlainen voimavara myös minulle itselleni.

Jokapäiväisessä elämässä tulee eteen yllättäviä tilanteita ja haasteita, joista selvitäkseen täytyy pystyä luovimaan ja sopeutumaan muuttuneeseen tilanteeseen. X on toimintaa tytöille! -toiminta velloo muutoksen tilassa ja tulevaisuus näyttää mille uomille se asettuu. Sitä ennen täytyy tehdä parhaansa niillä raameilla, mitä ylempi taho meille antaa.

Tähän mennessä toimintamallia on viety eteenpäin ja esitelty mm. nuorisopalveluitten työntekijöitten yhteisellä koulutuspäivällä syksyllä 2013. Se sai kiinnostusta, ryhmätoiminnan manuaaleja on jaettu ja askeleet ryhmien perustamisille on otettu ainakin keskisen ja pohjoisen Oulun alueella.

Toivon, että opinnäytetyötäni voi hyödyntää ryhmien perustamisessa, toiminnan ja yhteistyökuvioiden kehittämisessä ja X on toimintaa tytöille! -ilosanoman jakamisessa.

LÄHTEET

Aaltonen, Sanna, Kivijärvi, Antti, Peltola, Marja, Tolonen, Tarja 2011. Ystävydet. Teoksessa Määttä, Mirja, Tolonen, Tarja (toim.) Annettu, otettu, itse tehty. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto. 29–55.

Alanko, Anu 2013. Osallisuusryhmä demokratiakasvatuksen tilana. Tapaustutkimus lasten ja nuorten osallisuusryhmien toiminnasta Oulussa. Oulu: Oulun yliopiston tutkijakoulu. Oulun yliopisto. Kasvatustieteiden tiedekunta. 117.

Eicher, Heli, Tuppurainen, Jonna 2011. Tyttöjen Talo on kuin avoin koti. 2. painos. Helsinki: Setlementtinuorten liitto ry. 24.

Herranen, Jatta, Mäntysalo-Lamppu, Sinikka 2011. Suomen lasten parlamentti osallisuuden mahdollistajana. Teoksessa Lundbom, Pia, Herranen, Jatta (toim.) Sosiaalinen vahvistaminen kokemuksina ja käytänteinä. Helsinki: Humanistinen ammattikorkeakoulu. 32.

Hirsjärvi, Sirkka, Remes, Pirkko, Sajavaara, Paula 1997. Tutki ja kirjoita. 15.–16. painos. Jyväskylä: tekijät ja Kirjayhtymä Oy. 23–233.

Honkasalo, Veronika 2011. Pois lokeroista. Katsaus monikulttuurisuuden huomioimiseen tyttötutkimuksessa ja tyttötyössä. Teoksessa Ojanen, Karoliina, Mulari, Heta, Aaltonen, Sanna (toim.) Entäs tytöt. Johdatus tyttötutkimukseen. Jyväskylä: Osuuskunta Vastapaino. 259–260.

Kivelä, Valtteri, Lempinen, Juho 2009. Arki hallintaan. Nuorten ryhmätoiminnan ohjaaminen. 1.painos. Turku: KOTA - Lasten ja nuorten hyvinvointi ry. 28–40.

Laitinen, Jarmo, Seppälä, Marko 2009. Nettiin nuoren tekevi. Teoksessa Aho, Leena, Haapanen, Sinikka, Heikkinen, Minna, Laitinen, Eino, Majanen, Seija, Pilke, Jorma, Sarha, Maisa Nuorisotyön mieli ja merkitys. Turku: Nuoperi, Turun yliopisto. 150–152.

Mehtonen, Tuija 2011. Sosiaalisen vahvistamisen osaaminen. Teoksessa Lundbom, Pia, Herranen, Jatta (toim.) Sosiaalinen vahvistaminen kokemuksina ja käytänteinä. Helsinki: Humanistinen ammattikorkeakoulu. 13.

Näre, Sari 2007. Sukupuoli- ja kulttuurisensitiivinen tyttötyö. Teoksessa Hoikkala, Tommi, Sell, Anna (toim.) Nuorisotyötä on tehtävä. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto. 542–543.

Ojanen, Karoliina 2011. Katsaus tyttötutkimuksen suomalaiseen historiaan ja keskusteluihin. Teoksessa Ojanen, Karoliina, Mulari, Heta, Aaltonen, Sanna (toim.) Entäs tytöt. Johdatus tyttötutkimukseen. Jyväskylä: Osuuskunta Vastapaino. 10–30.

Punnonen, Varpu 2007. Sukupuolisensitiivinen sosiaalinen nuorisotyö. Teoksessa Hoikkala, Tommi, Sell, Anna (toim.) Nuorisotyötä on tehtävä. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto. 521–528.

Viitanen, Reijo, 1998. Nuorisotyön ja nuorten kansalaistoiminnan merkitys. Teoksessa Helve, Helena (toim.) Nuoruudesta! Nuorisotutkimusseuran kymmenvuotisjuhlakirja. Helsinki: Nuorisotutkimusseura ry. 175–177.

Anita Saaranen-Kauppinen & Anna Puusniekka. 2006. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto [verkojulkaisu]. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Viitattu 21.4.2014. <http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/>

Ebrand Oy 2013. ”Suosituimmat sosiaalisen median palvelut”. Viitattu 13.4.2014. <http://www.ebrand.fi/somejanuoret2013/suosituimmat-sosiaalisen-median-palvelut/>

Hyvinvointistudio Zeera. ”Nia - luonnollinen tapa liikkua”. Viitattu 13.4.2014. <http://www.zeera.fi/Niatanssi.html>

Jyväskylän yliopisto. Koppa. ”Toimintatutkimus”. Viitattu 21.4.2014 <https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/menetelmapolku/tutkimusstrategiat/toimintatutkimus>

Oikeusministeriö, Finlex 2006. "Nuorisolaki". Viitattu 16.4.2014.

<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2006/20060072>

Oulun kaupunki. "Osallisuus ja vaikuttaminen". Viitattu 13.4.2014.

<http://www.ouka.fi/oulu/nuoret/osallisuus-ja-vaikuttaminen>

Setlementtiliitto. "Isosisko- ja Tyttöjen Tupatoiminta". Viitattu 13.4.2014.

<http://www.setlementti.fi/tyttotyto/isosisko-ja-tyttojen-tupatoimint/>

Setlementtiliitto. "Tyttöjen Talo -konsepti". Viitattu 13.4.2014.

<http://www.setlementti.fi/tyttotyto/tyttojen-talo/tyttojen-talo-konsepti/>

Setlementtiliitto. "Voimaneidot". Viitattu 13.4.2014.

<http://www.setlementti.fi/tyttotyto/voimaneidot/>

Suomen nuorisokeskusyhdistys. "Kohti parempaa elämänhallintaa". Viitattu 13.4.2014.

<http://www.snk.fi/fi/toiminta/sosiaalinen+vahvistaminen/>

Väestöliitto 2014. "Netti nuorten elämässä". Viitattu 13.4.2014.

http://www.vaestoliitto.fi/vanhemmuus/tietoa_vanhemmille/murrosikaisten-vanhemmat/tietoa/netti_ja_media2/netti/

